

PROSVETNI DELAVEC

Nadaljujmo z začetim delom

Sindikalne organizacije pred važnimi nalogami

Sindikalno življenje in delo sindikalnih podružnic prosvetnih delavcev v vzgojno-izobraževalnih ustanovah je bilo v preteklem šolskem letu dokaj pestro in plodno. Sindikalne podružnice so reševale predvsem problem financiranja šolstva. Priznati je treba, da je bilo opravljeno veliko delo, da smo v glavnih oblikih dobili jasnejše predstave o celotnem sistemu financiranja in marsikje tudi že bolj podrobno sistem obdelali. Ne glede na nekatere negativne pojave v praksi, smo uspeli vsaj v osnovah odpraviti stari proračunski sistem financiranja in administrativni sistem nagajevanja. Do neke mere so se izboljšali osebni prejemki prosvetnih delavcev, prav tako se je izboljšal tudi materialni položaj šol, dasiravno s tem problema še nismo rešili, ker izboljšanje ni niti po obsegu niti po učinkovitosti tolikšno. V zvezi s problematiko financiranja šolstva se postavljajo v prihodnje pred sindikalne organizacije v vzgojno-izobraževalnih ustanovah dokaj težke in obširne naloge.

Eno izmed osnovnih vprašanj je še vedno formiranje sredstev za potrebe vzgojno-izobraževalne dejavnosti. Kljub velikim naporom, da se ta problem reši, smo uspeli le toliko, da so se nekatere »našale« nekoli večja sredstva, ki se pa še vedno ne formirajo po nekaterih zanesljivih in stalnih kriterijih in je tako njihov obseg v precejšnji meri odvisen od razpoložljivih sredstev v občinskem proračunu, oziroma vpliva na formiranje sredstev za potrebe vzgojno-izobraževalne dejavnosti sleherni oscilaciji v dotoku proračunskih dohodkov. Nerešen oziroma le začasno je rešen tudi problem financiranja strokovnih šol. Naši naporji za izpopolnjevanje sistema financiranja šolstva morajo iti v smeri iskanja možnosti, da bodo pritekala sredstva v sklade za šolstvo skladno s porastom narodnega dohodka oziroma razvojem gospodarstva. Z druge strani pa ne smemo problema kadrov gledati samo s stališča narodnega dohodka, pač pa tudi s stališča investiranja. Več pozornosti moramo posvetiti ekonomskemu kriteriju; ne moremo namreč ločeno reševati problema šolstva od osnovnega problema, kakšni kadri so nam potrebni. Glede financiranja strokovnih šol je nujno, da iščemo poti, kako dosledneje zagotoviti sodelovanje gospodarskih organizacij. Sedaj imamo primere, ko nekatere gospodarske organizacije dajejo veliko sredstev za vzgojo kadrov, medtem ko si druge, predvsem manjše zelo poceni ali sva za vzgojo kadrov, ki jih zastopajo pridobivajo kadre. Sredstva imajo na razpolago, pa zelo nesmotrno trošijo.

Drugi, nič manj pomemben in še vedno nerešen, je problem kriterijev za delitev sredstev sklada posameznim koristnikom in kriterijev za delitev sredstev znotraj ustanove, oziroma kriterijev, po katerih se formirajo osebni dohodki posameznikov. Očitno je, da se posvetni delavci sami niso dovolj poglobili v ta problem, oziroma, da so se lotili reševanja tega problema precej površno in neorganizirano. Kriteriji, po katerih deli sredstva sklad za šolstvo, veljajo največkrat tudi za delitev sredstev znotraj ustanove. Čeprav ti kriteriji niso primerni za delitev sredstev znotraj ustanove, zlasti ne za formiranje osebnih dohodkov, se jih kolektivni poslužujejo že zato, da zvalijo krivdo s sebe na upravni odbor sklada, češ, kaj pa mi moremo, ko pa na posameznika ali na posamezno delavno mesto toliko sredstev dobimo. Tako ravnanje se največkrat opravičuje s tem, da ne kaže delati prepirov v kolektivu, ker so sredstva minimalna in itak ne bi bistveno vplivala na nagajevanje po delu oziroma uspehih dela. Ni treba posebej omenjati, da s takim odnosom nikakor ne pomagamo k uresničitvi načela nagajevanja po delu in da se na ta način tudi ne more razvijati samoupravljanje. Osebnih dohodki prosvetnih delavcev se še vedno v precejšnji meri formirajo na osnovi pogojev, ki so veljali za plače po plačilnih razredih in ne po vloženem trudu. Pravilni-

ki o delitvi celotnega dohodka znotraj ustanove se le v redkih ustanovah dosledno uporabljajo. Le redke ustanove imajo sredstva v skladih in še ta so tako minimalna, da praktično ne morejo vplivati na skupni standard kolektiva oziroma druge potrebe, za kar naj bi bila namenjena sredstva sklada. To pa ni več samo materialno vprašanje, pač pa

razvoj šolstva in doseganje čim boljših uspehov dela ter uspešno izobraževanje mladega rodu.

Ce postavljamo gornje probleme kot take, ki jih moramo bolj organizirano in dosledno reševati, tega ne delamo zato, ker bi bili to edini problemi, pač pa ker je v njih verjetno ključ za reševanje vseh ostalih, ki se pojavljajo ob robu enega ali

Potrebni so nam pedagoški inštituti

Posvetovanje jugoslovanskih pedagogov o današnjem stanju in nadaljnjem razvoju pedagoške znanosti pri nas

Zveza pedagoških društev Jugoslavije ter zvezni svet za znanstveno delo sta v dnevi od 18. do 21. junija organizirala posvetovanje o položaju in razvoju pedagoških znanosti pri nas. Tega posvetovanja, ki je bilo v Zagrebu, se je udeležilo 75 pedagoških delavcev, ki se ukvarjajo z znanstveno raziskovalnim in strokovnim

jali tudi z raziskovalnim delom. Vzrok za to je več: ti kadri so preveč zaposleni s predavateljskim delom, z nalogami prosvetno pedagoške službe v zavodih itd. Vse več je takšnih problemov, ki bi jih moralo reševati več ustanov in več visokokvalificiranih znanstvenih kadrov — za to pa bi bilo seveda potrebno široko organizirano in sistematično raziskovanje.

Delo pedagoških inštitutov bomo morali povezati tudi z ustanovami drugih — predvsem družbenih znanosti in pa vsemi tistimi, ki imajo v svojem programu raziskovanje, povezana s pedagoškimi vedami.

Posebno vprašanje so seveda kadri za znanstveno delo v pedagogiki. Znano je, da ni dovolj kadrov z znanstvenimi kvalifikacijami niti na katedrah, kaj šele v drugih ustanovah — zato je nujno, da začnemo intenzivno usposabljanje te kadre na tretji stopnji študija doma in v tujini. V znanstvenih ustanovah naj bo čimveč stalnih pedagoških in drugih strokovnih kadrov.

VEČ SREDSTEV

ZA PEDAGOŠKE RAZISKAVE

Pomembna je tudi zahteva, naj se okrepi in reformira pedagoško izobraževanje predavateljev vseh vrst šol ter vzgojnega osebja (ne glede na stroko). Tako bodo le-ti lažje opravljali svojo vzgojno funkcijo. Izpopolnjevali se bodo z rezultati raziskav, pri katerih bodo tudi sami sodelovali.

Tisti del zaključkov, ki govorijo o financiranju, poudarja, da bomo morali vložiti večja sredstva za raziskovanja na področju pedagogike.

Na posvetovanju so tudi poudarili, da je pri izdajanju strokovne pedagoške literature precej težav, zato so predlagali ustanovitev fonda za izdajanje te literature ali pa specializiranega založniškega podjetja. Ob koncu so se sklenili, da bodo začeli izdajati informativni bilten, v katerem bodo objavljena nekatera starejša, predvsem pa novejša raziskovalna dela s področja pedagogike.

In zaključek: zagrebško posvetovanje je pokazalo, da je precej težav, ki jih bo treba rešiti, da ne bodo onemogočale razvoja pedagoške teorije in prakse. Vendar ni prav, če ne vidimo drugega kot samo probleme. Ne smemo pozabiti, da je tu še volja do dela in pomoč družbe ter posameznih organizacij, ki so vedno pripravljene pomagati našim strokovnjakom.

NI DOVOLJ KADROV Z ZNANSTVENIMI KVALIFIKACIJAMI

Eden izmed zaključkov tega posvetovanja je bil tudi, da je treba čimprej izdelati sedemletni program znanstveno raziskovalnega dela, ki naj bi bil splošno jugoslovanski. Osnutek programa naj bi izdelal zvezni zavod s sodelovanjem ostalih strokovnih in znanstvenih ustanov, pri čemer naj bi se posvetoval z vsemi zainteresiranimi družbenimi fakultetami. Program, ki bi ga sprejeli, bi bil osnova za izdelavo koncepcije sistema znanstveno raziskovalnih ustanov, delitve dela med njimi, pa tudi za planiranje razvoja kadrov.

Zvezni zavod za proučevanje šolskih in prosvetnih vprašanj, ki ga bo treba usposobiti organizacijsko, materialno in kadrovsko, bo postal jugoslovanski pedagoški inštitut. Prevzel bo raziskovanje, pomembna za vso državo. Na posvetovanju so predlagali, da je v republikah treba čimprej ustvariti možnosti za ustanovitve pedagoških inštitutov. Le-ti bi lahko zrasli tako, da bi okrepili oddelke v republiških in pokrajinskih zavodih za šolstvo. Ze zdaj je treba ustanoviti določene ustanove za specifična področja vzgoje in izobraževanja, kot npr. didaktiko, predšolsko vzgojo, izobraževanje odraslih, za strokovno izobraževanje, pouk na univerzah, estetsko vzgojo itd.

Hkrati z ustanovitvijo pedagoških inštitutov bo treba izdelati celoten sistem znanstvenih in strokovnih ustanov, ki bodo sodelovale pri tem delu. Vanj naj bi vključili tudi okrajne zavode za šolstvo, eksperimentalne in ostale šole ter vzgojne zavode.

Učinkovito sredstvo za pouk

Posvetovanje o uporabi televizije v izobraževanju

Maja meseca je bilo v Beogradu informativno posvetovanje o uporabi televizije v izobraževanju, ki sta ga organizirala jugoslovanski zavod za proučevanje šolskih in prosvetnih vprašanj ter jugoslovanska radio-televizijska skupaj z mednarodno organizacijo za ekonomsko sodelovanje in razvoj (OECD).

Tega posvetovanja, ki ga je vodil pomočnik direktorja jugoslovanskega zavoda za proučevanje šolskih in prosvetnih vprašanj Nedeljko Savić, se je udeležilo 83 strokovnjakov.

Na beograjskem posvetovanju so imeli referate o možnostih in mejah uporabnosti televizije v izobraževalnem sistemu (H. Dieuzeide, Francija), o vlogi televizije pri pouku prirodnih in tehničnih znanosti — vključno matematike (K. Fawdry, Velika Britanija), o pomožni literaturi za šolsko televizijo (H. Reinholz, Nemčija), o nekaterih jugoslovanskih realizacijah televizijskih oddaj, namenjenih izobraževanju (H. Juračić, o televizijskem pouku v razredu ter o mnenjih učiteljev in ravnateljev o tem (E. Love, London), o pouku tujih jezikov s pomočjo televizije ter o reagiranju učencev na televizijski pouk (M. Kay, Velika Britanija), o televizijskem pouku za vas (v redko naseljenih krajih) ter o TV tečajih za nepismene (M. G. Puglisi, Italija) ter o

problemih proizvodnje in organizacije v zvezi z uvajanjem edukativne televizije (S. S. Allebeck, Švedska).

Med drugim so na posvetovanju proučili različne možnosti, ki bi prišle pri nas v poštev pri nadaljnjem razvoju uporabe televizije v izobraževalne namene. Tako so menili, da bi bile za naše šole primerne izbrane TV oddaje s področja prirodnih znanosti, matematike in tehnične vzgoje, prav tako pa tudi odlomki iz posameznih tujih šolskih TV oddaj.

Med drugim so poudarili, da bo treba najti za oblikovanje šolskih in splošnih izobraževalnih TV programov najprimernejše organizacijske oblike sodelovanja prosvete in televizije. Za uspešno in učinkovito uporabo televizije pri pouku so potrebne predvsem posebne priprave za organizacijo dela v šoli. V ta namen bo treba poskrbeti, da se bodo predavatelji in vodje šol seznanili z metodo uporabe televizije v učno vzgojnem procesu.

Televizija je učinkovito sredstvo za pouk, je instrument, ki lahko mnogo prispeva k izobraževanju in vzgoji — seveda pod pogojem, da ostane vodilna vloga v šoli tudi v prihodnje v rokah predavatelja — pedagoškega strokovnjaka.

Novo sestavljeni svet za uporabo televizije v izobraževanju bo med drugim izdelal perspektivni načrt razvoja šolskega in izobraževalnega TV programa — seveda v skladu z materialnimi, tehničnimi in kadrovskimi možnostmi prosvete in televizije pri nas.

Na poti v šolo

(Foto Marijan Čedilnik)

posega že na področje samoupravljanja in ga moramo reševati tudi s tega vidika.

Tretji problem, ki se nam vsiljuje in ga moramo začeti odločno reševati, je vprašanje samoupravljanja in družbenega upravljanja. Na to vprašanje je mnogo različnih pogledov in tudi praksa je zelo različna. V največjih primerih imajo samoupravni organi še vedno samo pravico obravnavanja in dajanja predlogov in o ničemer ne morejo samostojno sklepati oziroma dokončno odločiti. Imamo pa tudi primere, kjer so samoupravni organi prerasli družbene organe in o vseh vprašanjih sami odločajo, ker smatrajo, da družbeni organ upravljanja ne pozna problemov šole in zato niti ni potreben, da o njih razpravlja. V nekaterih primerih pa se družbeni organ upravljanja in samoupravni organ dosledno sestajata na skupnih sejah in kot enoten organ rešujeta probleme. Verjetno bi bilo odveč zgubljati besede, da nobena od navedenih poti ni pravilna in da na organe družbenega upravljanja in samoupravne organe moramo gledati s popolnoma drugega stališča, s stališča njihove družbene vloge v smislu nove ustave. Pri tem nam mora biti jasno, da se ta dva organa med seboj ne izključujeta, pač pa se vsak na svojem področju dela medsebojno dopolnjujeta, ker je končni cilj enega in drugega napredek in

druga vprašanja. Pred nami je sedaj izdelava statuta delovnih organizacij — zelo obsežna in odgovorna naloga. Statuta delovne organizacije ne moremo temeljito pripraviti, če nimamo rešenih vseh naštetih stvari — se pravi, če si nismo na jasnen, kako se dohodek formira in deli, ter kakšna naj bo organizacija upravljanja na šoli in kakšne naloge ima en ali drug organ itd. Nekateri vzgojno-izobraževalne ustanove so zelo na hitro začele pripravljati statute in imajo osnutke statuten tudi že pripravljene, toda ti osnutki nam kažejo, da so to v glavnem »prirojena« pravila šole. Kot smo že omenili, te naloge. Jasna in pravilna orientacija glede notranje organizacije, finančnega poslovanja, nagajevanja, medsebojnih odnosov, pravic in dolžnosti posameznika, kolektiva itd., je pogoj za temeljito pripravo statuta delovne organizacije.

Naloge sindikalnih podružnic v vzgojno-izobraževalnih ustanovah so, kakor vidimo, zelo obsežne in dokaj težke, predvsem zato, ker je rešitev nekaterih problemov odvisna tudi od raznih činiteljev izven ustanove. To pa nam narekuje, da moramo začeti reševati naloge organizirano in temeljito z veliko mero odgovornosti. Pri tem delu bodo lahko sindikalnim podružnicam v veliko pomoč občinski odbori sindikata družbenih dejavnosti. G. Č.

delom na področju vzgoje in izobraževanja, ter predstavnikov ustanov in organizacij, ki so zainteresirane za to delo.

Po uvodnem referatu predsednika Zveze pedagoških društev Jugoslavije dr. Dragutina Frankovića ter mnogih koreferatov so v živahni razpravi sodelovali predstavniki vseh republik. Posebna komisija je na temelju tega materiala izoblikovala zaključke, ki so jih nato na zadnji seji podrobno analizirali, dopolnili in soglasno sprejeli.

Na tem posvetovanju so ugotovili, da terja pospešeni razvoj socialistične skupnosti na vseh področjih predvsem širši razvoj šolske mreže in vrste drugih ustanov za izobraževanje in vzgojo otrok ter odraslih. K teoretičnemu in praktičnemu delu so jugoslovanski pedagogi sicer precej prispevali, vendar se je pokazalo, da bi bil lahko rezultat še večji, če ne bi bilo določenih slabosti pri znanstveno raziskovalnem delu v pedagoških vedah. Dejstvo je, da te vrste znanstveno raziskovalno delo še vedno ni dovolj razvito. Za zdaj imajo inštitut za pedagoška raziskovanja le v SR Srbiji, medtem ko se sicer ukvarjajo republiški zavodi z nalogami prosvetno pedagoške službe, le deloma pa tudi z raziskovalnim delom.

Na zagrebškem posvetovanju so opozorili, da je vse premalo pedagoških kadrov, ki bi se ukvar-

PO TESTNI AFERI

Sedaj, po več kot enem letu, ko se je nevihta okoli učnih testov polegla, bi bilo umestno, da napravimo bilanco. Morda ne bi bilo odveč, če bi za izhodišče le še enkrat povedali dvojce: da učni testi pri nas niso bili avanturistična zamisel tega ali onega posameznika (dokaz za neosnovanost takih trditvev: Uradni list SFRJ št. 7/1960) niti niso učni testi slovenske odkritje (v svetu imajo že več kot polstoletno zgodovino).

Da bi torej — čeprav z veliko zapoznostjo glede na dosežke v svetu na tem področju — začeli tudi pri nas upoštevati objektivne metode za merjenje učenčevega znanja, učne teste, je Zavod za napredek šolstva SRS izvedel ob prvem polletju 1961/62 prvo širše poizkusno testiranje iz matematike in slovenskega jezika. To testiranje je moglo biti v svojem bistvu samo predpoizkus za poizkus — pot do standardiziranih učnih testov je namreč dolgotrajni delovni proces, ki ga ne more opraviti posameznik.

Medtem ko so matematiki reagirali na prve zasnute matematičnih učnih testov povsem stvarno in preudarno, so v nasprotju z njimi dali nekateri slovenisti tako alarmni znak — in to ne v strokovnem, ampak v dnevnem tisku — za juriš — na odprta vrata.

Danes menda že vemo: kjer koli na svetu bi izdelali prve zasnute za učne teste v takih de-

lovnih in drugih pogojih, kot jih je imel ZNS SRS, ne bi mogli biti ti zasnutek boljši, kot so bili. Ne moremo mi doseči povzru še najmanjše možnosti preko noči tistega, za kar so drugi potrebovali v dovršenih testnih institutih desetletja.

Delo na matematičnih testih se je po prvem poizkusu z nezmanjšano intenzivnostjo nadaljevalo. Danes so matematični testi po zaslugi skupnih koordiniranih naporih ZNS SRS, matematičnih strokovnjakov v Ljubljani in drugod, zavodov za prosvetno pedagoško službo in učiteljev matematike na osnovnih šolah v Sloveniji, že blizu standardizacije. To bodo šele, preprosto povedano, »ta pravi učni testi«, prvi so bili samo »doma narejeni«. Bilanca na področju matematičnih učnih testov je torej aktivna in smo lahko z rezultati — zlasti glede na okoliščine, v katerih smo jih dosegli, povsem zadovoljni. Drugače pa je pri učnih testih iz slovenskega jezika; ostali smo tam, kjer smo začeli. Sodim, da je bilo prav, da smo počakali, dokler se situacija ne zbiti.

Krivični bi bili, če bi trdili, da so reagirali vsi slavisti na prve zasnute učnih testov iz slovenskega jezika nepreudarno in neobjektivno, zlasti še, če pri tem upoštevamo, da večina izmed njih učnih testov do takrat sploh ni poznala. Slavisti bi mogli razvrstiti glede na reagiranje na pr-

vo omenjeno testiranje na relacijo, ki jo omejujeta dve skrajnosti. Prvo, negativno skrajnost predstavljajo tisti, ki so v svoji herostratski ihti pozabili celo na pravila lepega vedenja (Kmecl, Čar), in druga, pozitivna skrajnost, ki jo predstavljajo tisti, ki so hoteli s stvarno, strokovno utemeljeno kritiko poiskati poti za nadaljnje delo (Kamenik, Kotnik).

Če pogledamo v sosednjo republiko Hrvaško, vidimo, da smo tudi na področju učnih testov daleč zaostali za njimi. V Zagrebu so že tiskali — res, za sedaj še nestandardizirane, saj te etape se ne da obiti — učne teste za fiziko, biologijo in druga učna področja. Ob tem se nam vsiljuje vprašanje: ali bomo mi ostali samo pri matematičnih učnih testih? Ali ne bi mogli na prvem pogorju učnih testov iz slovenskega jezika vendarle prirediti zopet z delom? Sodim, da bi Kamenikova razprava mogla v tem pogledu služiti slavistom za izhodišče.

Jože SIREC

Na osnovni šoli Ketteja-Murna v Ljubljani pripravijo novim prvošolcem vsako leto svečan sprejem; poleg tega, da jih sprejme godba, jih tudi pogostijo. Malčkom pomagajo na ta način premagati strah pred neznanim ob tem pomembnem življenjskem koraku (Foto Marijan Zaplatil)

ZAVESA SE JE UTRGALA...

(Spominu prof. Trdana)

Včasih se v gledališču zgodi, da iz neznanega vzroka odpove vrvišče in sredi dejanja nenadoma pade zavesa.

Tako neslutoma se je v julijskih dneh utrjala zavesa življenja profesorju Trdanu. Ostala bo spuščena, in bogata drama, katere kulminacija je dal doživeti, bo ostala nedoigrana. Kako bolešno je zajetalo za zaveso in kako pretresljivo je vzkriknil avditorij...

Že oddavnaj so pedagoga primerjali z virtuozom, ki mu je človek živa violina. Tonetu Trdanu je bila violina dolenska metropola s širokim zaledjem. Bila mu je plemenit instrument stradivarskega tenkočutja in z mojstrom se je zlija v eno. Kako širok je bil njegov repertoar!

Čul sem, da je nekdo imel pedagoško katedro na učiteljski v tako srečnih rokah, da je šel o njem glas po deželi; da so se dijaki zgrinjali okoli njega kakor okrog dobrega očeta; da so mu mladi šolniki pisali hvaležna in prijateljska pisma.

Čul sem, da je nekdo Pedagoškemu društvu vdihnil tajnih sil, da je bujno vzcvetelo kakor drevo v južni pomladi; da je vrsto let urejal strokovni tisk in napisal množico razprav in člankov; da je v vzgojni posvetovalnici delal majhne in velike čudeže, ker je znal kakor zdravnik prislanjati pedagoško uho na srca otrok in roditeljev, da so odhajali od njega pomirjeni in polni sončnega upanja.

Čul sem, da so se v svetu za šolstvo pozorno dvigale glave, kadar je spregovoril nekdo, ki je nasejal po deželi vrstvenih ustanov in bedel nad njimi kakor koklja nad piščeti.

Čul sem, da je nekdo v dramski družini znal besedila oživljati tako impresivno, da so prenehali govoriti o amaterski in poklicni dejavnosti, ker se je izoblikoval pojem o enotni gledališki umetnosti.

In čul sem, da je nekdo delal še marsikaj, da je slehernemu delu daroval človeka in zato

vsako uspešno končal; da je vse, kar je delal, zmogel zato, ker je vedel, da ima dan štiriindvajset ur...

Sam ga še vidim in čujem, kako mu je, fantu kodrolasemu, cvetoče zvenela z ustnic klena beseda mojstrova: »Hrasti-orjaki za poljem stoje in se z burjo borijo...« Ko je razmišljal na razpotju mladih sil, ali bi krenil v poklic slovenskega igralca ali na trnovo pot pedagoga, smo vedeli vsi: iz njega bo hrast pa naj požene korenine kjerkoli. In nismo se varali v svojih slutnjah o njem. Zbranim ob tridesetletni zrelosti je pred vsakomer nevidno zrasla žetev Jernejvega znanja na Sitarjevem, in Tonetova, bogme, se je dvigala kupoma

pred nami. Kdor ga je gledal sredi italijanskih koncentracijskih taborišč in ob jubileju med šol-

ci, je videl v njegovih očeh nespremenjeno maksimo do konca dni: »Živeti — umreti je usoda naša, a cilj nam je visoko posajen. Glej to drevo: za usodo ni ne vpraša, a vedno se bori za svoj namen.« Izpolnil ga je pred rokom. Kako bi to čvrsto drevo še rado zelenelo in rodilo! Dragoce- ni sokovi iz razklanega debla so se razlili v zemljo, ki jih je dala. In zavesa se je utrjala... Avditorij je pogreznjen v morečo temo.

Električar življenja se mora napolniti znati in razsvetliti temo. A ta luč je drugačna: vsrkala je ves magični sij izkvravelega srca za zaveso. Kogar je obsijala, mu bo v njenem soju laže utrti stopinje na nova in neznana pota življenja.

JANEZ LAMPIC

V občini Vič-Rudnik zelo skrbijo, da bi čimprej odpravili stisko v razredih. Lani v tem času je bila dograjena osnovna šola v Trnovem, letos pa na Rakovniku. Nova šola stoji ob Dolenski cesti in bo imela poleg učilnice in pripadajočih stranskih prostorov (kabineti, govorilnica itd.), tudi prostorno telovadnico, kar je posebno razveseljuje. — Načrte je napravil inž. Navinšek, zidarska dela pa je opravilo »Splesno gradbeno podjetje Grosuplje«.

J. Meze

O šolski zanemarjenosti

Šolska zanemarjenost je najpogostejši in zelo zaskrbljujoči sopotnik vzgojne zanemarjenosti.

Ce govorimo o šolski zanemarjenosti nekakega otroka, mislimo pri tem na manjši ali večji, vse- kakor pa že zelo opazen in občuten zaostanek otroka v vseh šolskih predmetih, kar otroku otežuje, včasih pa že skoraj povsem onemogoča njegovi duševni razvito- sti in starosti ustrezen šolski uspeh in napredek.

Vzgojno in posredno tudi šolsko zanemarjenost lahko postane naš šolar iz najrazličnejših vzrokov, vendar so vsi ti vzroki miljejske pogoji, dasi jih včasih spremlja tudi kakšen drug otrokov telesni in duševni razvoj ogrožujoč faktor, kar pomeni, da gre pri ta- tem otroku za najrazličnejše kombinirane motnje, ki so še bolj za- skrbljujoče in še težje odpravljive.

Ni vseeno, v kateri starostni dobi otroka se njegove življenjske (družinske) razmere toliko poslabšajo, da pripeljejo mlado bitje na nevarno pot vzgojne in seveda tudi šolske zanemarjenosti.

Najhuje je, če živi otrok tako rekoč že od prvega dneva svo-

jega življenja v neurejenem družinskem ambientu ob zelo pomanjkljivi ali pa celo nikakršni vzgoji. Povsem razumljivo je, da je tak otrok v mnogem prikrajšan, obenem pa tudi dodatno ogrožen zaradi številnih slabih vzgledov, katerim je tolikokrat priča. Jasnó je tudi, da je v tako kvarnem okolju živeči otrok kaj slabo pripravljen za svojo prvo pomembnejšo življenjsko prelomnico, za vstop v šolo, ki pomeni začetek njegovega vključevanja v širše življenjsko okolje in začetek njegovega izobraževanja. Nenav- njen na red, samorastniški, nevzgo- jen in poln negativnih, zanj pre- zgodnjih življenjskih izkušenj se tak otrok mnogo težje kot njegovi srečnejši vrstniki vključuje v no- vo razredno skupnost. Teže se tu- di privaja vsakodnevnim zahte- vam šole, ki mlado bitje prva se- znanja z resnostjo življenja in terja od njega doslej nezahtevano zbranost, podrejanje interesom skupnosti ter vsakodnevno vest- no izpolnjevanje zadanih dolžno- sti.

Za takega otroka se doma praktično nihče ne briga dovolj, niti v materialnem, kaj šele v duševnem pogledu. Tem, pogosto-

krat podhranjenim šolarjem s široko razprtimi očmi in že po zu- nanjem videzu zanemarjenim, ra- stočim brez prave ljubezni in v stalno neurejenem okolju, manj- ka že ob samem vstopu v šolo vse tisto, kar je najnujnejše za uspe-šno vključevanje v razredno šol- sko delo. Nimajo niti zvezkov, ni- ti potrebnega pisalnega pribora, ali pa je vse to v takem stanju, da povzroča posmeh učencev in negodovanje učitelja. To vzbuja v vzgojno zanemarjenem otroku občutek negotovosti, manjvredno- sti ter sprva nejasen, kasneje pa vedno bolj izražen odpor do raz- redne skupnosti in sploh do šole.

S takim otrokom se doma nihče ne ukvarja. Nihče mu ne odredi smotrnega dnevnega reda, v katerem se pestro in za mlad organizem koristno izmenjujejo delo, igra in počitek. V neureje- nih družinskih razmerah rastočemu otroku tudi nihče ne odmerja vsaj skromnega kotička, kjer bi lahko izdeloval svoje domače na- loge in se učil, nihče pa tudi ne bdi nad njim, če se uči, če na- pisuje domače naloge, da dosti- kati traki starši niti ne vedo, če njihov otrok šolo redno obiskuje ali ne. Še več! Ker je družinska

klima v problematičnih družinah vse prej kot prijetna, to otroka bega, mu jemlje prepotrebni duševni mir in občutek varnosti, za- radi česar tovrstno moten otrok nima niti najosnovnejših pogojev za vestno in uspešno opravljanje svojih šolskih obveznosti. Običaj- no taki starši tudi ne sodelujejo s šolo, se ne odzivajo učiteljevim vabilom, ne prihajajo na roditeljske sestanke in podobno, zaradi česar je nujno potrebno sodelova- nje šole in doma že v samem za- četku močno okrnjeno ali pa sploh nemogoče.

Sprito teh in takih razmer je šolski vzpon vzgojno zanemari- nega otroka že od samega začeta- ka močno spodrezen in gre vkljub zadostni ali pa celo dobri nadarjenosti otroka rakovo pot. Namesto, da bi uspeval, vzgojno zanemarjeni otrok vse bolj šolsko zaostaja, doživlja neuspeh za ne- uspehom, po nepotrebnem ponav- lja, vse dotle, dokler ne spozna, da je šolsko okolje zanj le kraj neugodja, zaradi česar se kmalu začneja izmikati šoli in se preda- jati prijetnejšemu potepanju. Zato mu sčasoma obledi še tisto šolsko znanje, ki ga je nekoč že imel. Vseled svojega zaskrbljujo- čega načina obnašanja ter nered- nega šolanja, kar je vse posledica njegove vzgojne zanemarjenosti, postane tak otrok še šolsko zane- marjen, pri čemer ima, v soraz-

merju s svojo kronološko pa tudi mentalno starostjo, kar po več let šolskega zaostanka.

Dobrišen del vseh otrok, ki se nahajajo v naših vzgajališčih, pa spada v tisto kategorijo mladine, ki postane vzgojno in šolsko za- nemarjena neposredno pred pre- dpuberteto, v predpuberteti ali v zgodnji puberteti. V tej razgibani življenjski dobi, ko se vsled vidno naraščajočih telesnih in duševnih sil naglo razširja dotedanji otro- kov življenjski krog in pospešeno bogati otrokova interesna lestvi- ca, je mlad človek, ki se samega sebe vedno bolj zaveda in mu po- staja v družini vse bolj tesno, v vzgojnem pogledu še posebno ob- čutljiv in zahteven. Če otrok že prej ni imel najboljših vzgoje, od- nosno se prav sedaj, iz tega ali onega razloga zamaže ali razra- hla dotedanja družinska skupnost, pride v teh letih najlaže in naj- hitreje do vzgojne problematiko- sti ter vzgojne in šolske zane- marjenosti. Do šolskega poloma in šolske zanemarjenosti pride pri teh otrocih toliko prej, ker se že nahajajo v zahtevnejših razredih osemletke z večjim številom pred- metov, obsežnejšim učnim progra- mom in tujim jezikom, ki ga do- slej še ni bilo v predmetniku. Vsemu temu pa ti otroci ne mo- rejo biti kos, delno zaradi neure- jenosti domačih prilik in lastne osebnostne motenosti, delno pa za-

radi premajhne podlage iz prejš- njih razredov in zaradi nezadost- nega obvladovanja ustreznih učne tehnike, ki bi jim lahko omogo- čila sorazmerno hiter in efektiv- no uspešen način učenja ter ob- vladovanja učne snovi. Običajno se pri teh otrocih njihov šolski razvoj kritično zatakne nekje v petem ali šestem razredu osem- letke. Vzgojno zanemarjeni otro- ci, ki bi kljub neurejenim dru- žinskim razmeram uspeli priti do zadnjega razreda osemletke, so razmeroma redki, čeprav so sicer lahko primerno ali pa celo zelo nadarjeni.

Značilno za vzgojno in šolsko zanemarjeno mladino je, da se začneja svojega nerazveseljivega položaja glede doslej zamujene šolske izobrazbe zavedati dokaj pozno, to je v času, ko se že po- raža in oblikuje njena poklicna usmerjenost ter s tem povezano stremenje. Zal pa je težnja, biti vključen v to ali ono vrsto obrti (največkrat v kovinsko stroko), običajno obratno sorazmerna z de- jansko šolsko predizobrazbo mla- dega človeka. Npr. 16-letni fant bi rad postal avtomehanič, ima pa samo šest razredov osemletke in še to zadnji, šesti razred, samo z zadostnim uspehom. Tako priza- det mladostnik, ki je zaradi dose- danje vzgojne in šolske zane- marjenosti sedaj kruto oviran v svo- jih poklicnih stremljenjih, posta-

Seminar biologov v Splitu Svetel lik Silvire Tomazinijeve

Del študijskega programa, ki si ga je postavil aktiv biologov v šolskem letu 1962-63, je bila tudi ekskurzija in ogled dela v Inštitutu za oceanografijo in ribarstvo v Splitu.

Letošnje leto praznuje ta znanstvena ustanova 30-letnico svojega dela. Naloge in raziskavanja 16 znanstvenih delavcev se odvijajo fiziografskem, biološkem in ribiškem delu. Za raziskovalne namene uporabljajo 2 ladji: Bios in Provodnik. Inštitut se predvsem ukvarja z raziskovalnim delom, le malo časa je namenjeno pedagoškemu delu.

Posebno vlogo pri raziskovanju Jadrana ima ekspedicija Hvar, ki je začela z delom v letu 1948. Njen cilj je bil, da pregleda področja, ki so bile med NOB posejana z minami, ter reševanje ribiško bioloških problemov. Delo te ekspedicije se odvija še danes. Rezultati pri raziskavah geoloških in bakterioloških posebnosti Jadrana odkrivajo intenzivnejši študij v kemijskem in fizikalnem smislu. Izsledke raziskovanj redno objavljajo v svojih revijah Acta Adriatica in Izvestja.

Naš obisk ni bil namenjen samo ogledu dela, temveč smo poslušali tudi predavanja, izvedli mikroskopske vaje ter nabirali planktonske in bentonske organizme z daljo Provodnik.

Predavanja so obsegala naslednja področja: Vučetić: Zooplankton Jadrana. Zanimivo 2-urno seznanjanje o holoplanktonu, mero-planktonu in ihtoplanktonu je predavateljica obogatila s številnimi slikami in preparati. Bogastvo zoo- in fitoplanktona regulira množica rib, kar je posebna gospodarska pomena za naš ribolov. Letno kolebanje pozitivnih pogojev (toplota, struje) lahko odločilno vpliva na to gospodarsko panogo. Ritem prehrane je važen za premik rib (sardela), ki se v jatah bližajo ali oddaljujejo od obale.

Tovarišica Pucher-Petković je predavala o fitoplanktonu Jadranskega morja. Glede fito- in zoo-

planktona je Jadransko morje cvetenju ter počitku (od marca do junija). Poleti so manjše količine fitoplanktona, ker se gornje plasti vode segrejejo in obležijo kot olje ter tako zavirajo mešanje plasti. Pri mikroskopiranju smo imeli na razpolago številne pri-

svetel lik Silvire Tomazinijeve

S Silviro sva bili sosedji. Kar se spreham po domačem vrtu, ki meji na njihov nekdanji vrt — niti plotu ni vmes —, se mi včasih zazdi, da jo v duhu vidim, kako se spreha po stezi. S trdo počesanimi, svetlo kosta-

v domačem gnezdu jim, kaj kmalu vsega poide.

Tako je bilo pri Tomazinijevih, ki so leta 1921 kakor večina zavednih slovenskih družin zavoljo fašizma zapustili Trst in našli zavetje v domovini. Naselili so se v Mariboru, stanovali na Tržaški cesti v pritlični hiši z vrtom.

Starši so želeli, da bi si Silvira izbrala praktičen poklic in se čimprej osamosvojila, zato so jo bili poslali v meščansko šolo, toda nadarjeno dekle, željno znanja, je imelo svoje načrte. Po maturi na realni gimnaziji leta 1933 se je odločila za študij germanistike na ljubljanski univerzi. Pogumno se je napotila po trnovi poti siromašnega predvojnega študenta, ki se je moral vsa leta prebijati z instrukcijami. Leta 1938 je diplomirala, toda zanjo v Sloveniji ni bilo službe: ne, zanjo ne, zakaj bila je ena izmed vodilnih oseb napredne mladine in pomemben organizator v delavsko-prosvetnih društvih.

Minevali so mučni meseci brezposelnosti, minili sta dve leti. Materin obraz se je prepredele mrežo gubic, trpka poteza okrog ust se je poglobila. Oče je bil vse bolj molčeč, shujšal je in osivel. Vse dlje je brkljal po vrtu, nekako skrit s svojimi paradizniki, zdelo se je, da se izogiba domačim, sicer bi spet in spet načel njemu večni pogovor o Silviri in nastanitvi. Neizgovorjene besede so ga tiščale k tlom, toda na tistem dan je bil ponosen na hčerko, ki za nobeno ceno ne bi zasukala plašča po vetru. Pripravljena je bila na vse, svoje dejavnosti pa ni opustila. Ko je dan za dnem hodila po bližnjicah na Pobrežje, je hodila kakor da stopa na čelu zmagovalnega pohoda, posebno še mimo hiš različnih političnih nasprotnikov. In ti so kar vedeli, kam gre, saj je bila v pobreski Svobodi »Vzajemnost« tako rekoč doma. Dobra, preprosta, brez trohice ženske nečimrnosti, krepka, postavna, trdna v sebi je bila kot rojena, da bi bila ljudem v oporo. V delavskih vrstah je našla veliko dragocenih prijateljev, ko je med njimi več let neutrudljivo delovala: predavala, organizirala stanke in demonstracije.

Leta 1940 je naposled dobila službo, toda daleč na jugu — v Kosovski Mitrovici. Z veseljem se je odpravila tja, da bi nadaljevala boj za delavske pravice in boljše življenje. Takoj se je povezala

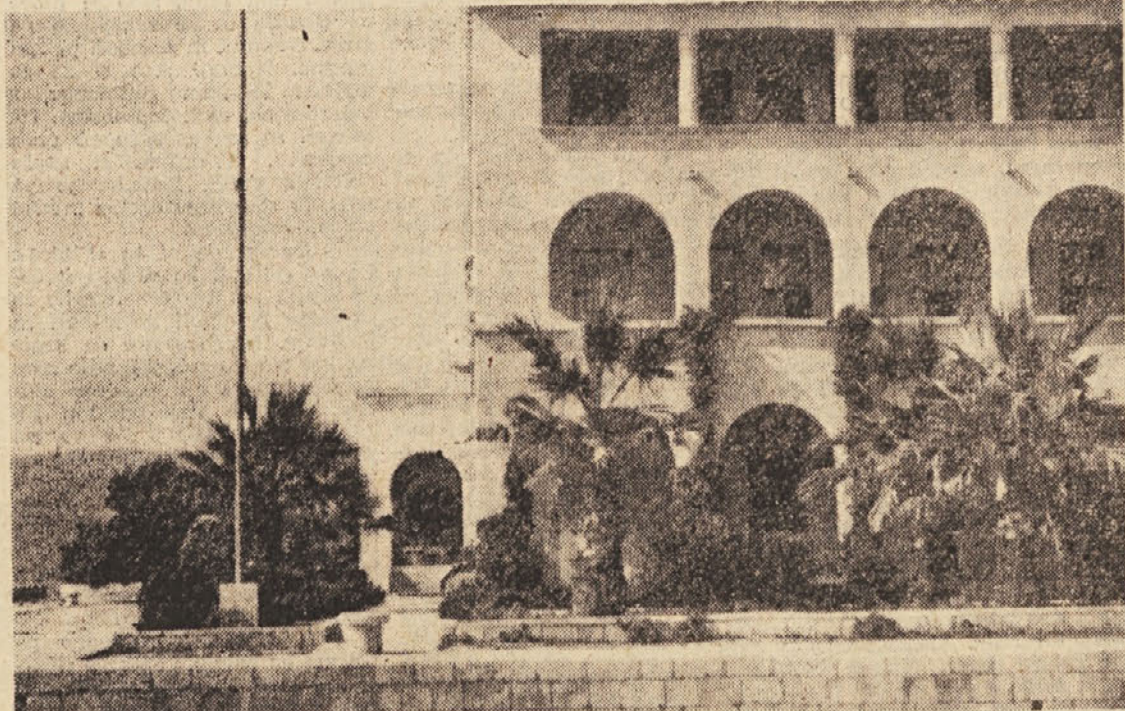
z rudarji v Trepči, živahno delovala med zaostalim šiptarskim ljudstvom, vodila komunistično mladino, organizirala kuhinjo za revne dijake. Sredi dela jo je dohitela vojna, toda pogumno je stopala dalje po svetli poti naprednih idej. Skupina mladih, ki se je zbrala okrog nje, je postala jedro podtalnega delovanja zoper okupatorja. Njeno stanovanje je bilo shajališče za tajne sestanke, tiskarna letakov, skladišče materiala, ki so ga pošiljali partizanom.

Nemška policija ji je naposled prišla na sled. Poleti 1942 so vdrl v njeno stanovanje, ga izropali, Silviro pa odpeljali. Mučili so jo, toda molčala je kakor sfinga, zavita v senco temnega miru. Velikanske žarnice so kakor umetne sonca, ki kljujejo oči in možgane, da si potem še ure in ure oslepljen in omočen, od udarcev boli telo do slehernega vlakna. Noči brez spanja, nenehno s križnim zasliševanjem spretno nastavlja zanko.

Bil je vroč dan, vse naokrog je zemlja hlepela po dežju. Po cestah se je dvigal prah kakor oblak, ki bi se bil spustil nizko k tlom. Kamioni so jetnike vozili na koločvor, da bi jih odpeljali v Nemčijo na delo. Silvira se je vozila z njimi, prestrezala sočutne poglede preplašenih meščanov, za šipami ugledele obraze svojih dijakov, ki jim je ves čas vlivala pogum. Ne, ni premagana. Beseda je njeno orožje; naj sovražnik ve, da je niso ukrotili z mučenjem! Na kamionu je ponosno dvigala pest in vzklikala narodnoosvobodilnemu boju, da bi podžigala samozavest mimoidočih. Nemci so kakor podirjani psi planili nanjo in jo bosu, uklenjeno gnali skozi mesto nazaj v jetnišnico. Na jetniškem dvorišču je 14. avgusta odjeknil strel, ustavilo se je mlado življenje Silvire Tomazinijeve, ki je tudi pred naprjeno puško vzklikala gesta narodnoosvobodilnega boja.

Tisti del hiše na Tržaški cesti, kjer so stanovali Tomazinijevi, je bil med vojno bombardiran in po čudnem naključju tudi hiša, kjer so zadnje leto stanovali na Pobrežju. Ko da je hotel okrutni čas za njimi zabrisati sled, sled za Silviro. Toda prav vojna jo je oblikovala v lik človeka, ki mu celo smrt ne more do živega: Silvira je postala narodni heroj Pobrežja in njeno ime bo blestelo v zgodovini osvobodilne borbe.

GEMA HAFNER

Inštitut za oceanografijo in ribištvo v Splitu praznuje letos 30-letnico svojega delovanja

stopane cianophyceje (10 vrst), diamoteje, dianoflagelate in chlorophyceae.

Pri raziskavah produkcije morja se poslužujejo več metod. Tudi pri raziskavah produkcije fitoplanktona je delo usmerjeno v določanje kisika in ogljikovega dioksida. Z umetnim gnojenjem (s fosfati) povečujejo množino fitoplanktona (jezero na Mljetu). Fitoplankton se preko leta pojavlja v 4 fazah: v zimskem cvetenju in zimskem počitku (december, januar, februar) in pomladanskem

merke najpogostejših zastopnikov fitoplanktona.

Z ladjo Provodnik smo križarili dve uri ter spoznali vse priprave in ravnanje z njimi pri nabiranju bentosa in planktona. Tovariša Grubišić in Simunović sta obilen in pester produkt lova na kraju samem razlagala in določala posamezne predstavnike.

Tov. dr. Ercegović je predaval o algah. Prikazal je evolijski razvoj organizmov, ki je v morskih predstavnikih enostavnejši. Vzroki za to so: morje je mnogo ugodnejši življenjski biotop, tukaj življenjski pogoji manj kolebajo, je manj epifitizma. Tako so potrebe po evolijskih spremembah manjše, tu ni prišlo do tako velike diferenciacije organizmov kot na kopnem. Podrobneje je govoril o najvažnejših predstavnikih zelenih, rjavih in rdečih alg. Zanimivo 3-urno predavanje se je končalo z ogledom vseh predstavnikov ter določanjem tistih, ki smo jih nabrali na obali. Bogate izkušnje, široko znanje predavateljice ter njeno zavzetost so pritegnili udeležence. Vsi smo ugotovili, da je bil čas seminarja prekratek.

Skupine, ki so bile najavljene v bodočih datumih, so imele na razpolago daljši čas (7 do 14 dni). Kljub kratko odmerjenemu času so bili naši biologi zadovoljni, da se jim je nudila priložnost samo pokukati v obsežno delo znanstvene ustanove, kot je Inštitut za oceanografijo in ribištvo v Splitu, ki zavzema v naši državi prvo mesto in ima vse pogoje za razvoj mednarodne postojanke.

Seminarja se je udeležilo 28 udeležencev. Vabljeni so bili predavatelji osnovnih šol (24), gimnazij (2) ter pedagoški svetovalci drugih zavodov (2). Organizacijske stroške je kril Zavod za prosvetno pedagoško službo Ljubljana I. (Za prevoz in prehrano so plačali udeleženci).

Seminar je uspel in mnogo doprinesel k izobraževanju predavateljev biologije.

L. K.

Biologi na ladji poslušajo razlago profesorja Simunovića

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE

opozarja na naslednje publikacije:

BOGDAN BINTER:

PO ALPSKEM SVETU

Priročnik za spoznavanje družbe v 4. razredu — 400 din

GUSTAV ŠILIH:

OČRT SPLOŠNE DIDAKTIKE

1300 din

Dr. VLADO SCHMIDT:

ZGODOVINA ŠOLSTVA IN PEDAGOGIKE NA SLOVENSKEM — I. del

kart. 2200 — ppl. 2400 din

VILKO IN ZLATA KUNST:

OPREMA IN UČILA V OBVEZNI ŠOLI

1280 din

BEZDANOV—POTKONJAK:

PRISPEVEK K METODIKI TEHNIČNEGA POUKA

1200 din

ZIVKO KOSTIČ:

MED MATEMATIKO IN IGRO

860 din

V septembru izidejo še naslednji učbeniki: Grobelnik, Zgodovina za sedmi razred; Metelko, Zgodovina za šesti razred; Prezelj, Kemija za osmi razred; Grad, Francoska vladna za gimnazije I. in II. del.

ne malodušen, lotevajo se ga občutki krivde, ker se ni redno in dovolj učil, obenem pa se vse bolj pojavlja tudi njegovo negotovost, da od vseh tistih, ki bi po svojem položaju bili dolžni, da poskrbe za to, da bi se redno šolal in uspešno dokončal popolno osemletko.

Zaradi globokih in med seboj v nešteti variantah prepletajočih se vzrokov, ki pripeljejo mladega človeka do zaskrbljujočih oblik vzgojne in šolske zanemarjenosti, je potrebno, da se taka mladina prevzgaia in šola v posebnih vzgojnih ustanovah — v vzgojnih zavodih bodisi z lastnimi internimi osnovnimi šolami ali pa delavnicami.

Vzgojni zavodi nudijo svojim varovancem zdrav način življenja v urejenem okolju ob strokovnem pedagoškem vodenju in vsestranski pomoči pri nadoknadenju zamujenega.

Zelo pomembna je tudi izdatna individualna pomoč pri učenju, s pomočjo katere gojenci in gojenke postopoma spopolnjujejo svoje vrzeli v znanju in si pridobivajo njihovi prihoizidni strukturi ustrezno učno tehniko.

Vrzeli, ki jih imajo vzgojno in šolsko zanemarjeni otroci v svojem znanju, so včasih skoraj porazne. Ni posebno redko, da normalno inteligentni mladostnik ce-

lo v višjih razredih osemletke ne zadovoljivo bere, ima močno neurejen rokopis, dela hude pravopisne napake, se ne zna dovolj spretno in jasno izražati, ker ima pomanjkljiv besedni zaklad, šepa v poštevanki, ne zna deliti niti z enomestnim deliteljem, ima strahotne vrzeli v tujem jeziku itd. Običajno je tudi splošna poudenost takega otroka nezadovoljiva in zelo nizka.

Ker se vzgojno in šolsko zanemarjeni mladostniki ali mladostnice več ali manj zavedajo svojega šolskega zaostanka, ki je pa v čudnem nesorazmerju z njihovimi dokaj bogatimi, toda večinoma negativnimi življenjskimi izkušnjami, imajo ti otroci do svojih šolsko uspešnejših, toda življenjsko manj poučenih vrstnikov in vrstnic dvočlen odnos: po eni strani se nad njimi čutijo superiorne, po drugi strani pa se jih loteva močan občutek manjvrednosti in občutek, da so toliko že zamudili, da zamujenega ne bo več mogoče nadoknaditi. Poleg tega je za vse šolsko in vzgojno zanemarjene otroke značilen tudi jasno izražen odpor do šole in učenja, kakor tudi do vzgojitelja, ki se trudi, da bi jih pritegnil k učenju in zainteresiral za šolsko delo.

Ta karakterističen odklon do šole in do vseh, ki bi mu v pogledu šolske uspešnosti radi po-

magali, ima pri vseh vzgojno in šolsko zanemarnjenih otrocih svojo realno osnovo, ki pa jo moramo dobro poznati, če hočemo biti uspešni pri svojih vzgojnih in šolskih prizadevanjih.

Glavni vzrok za tovrstno negativistično zadržanje vzgojno in šolsko zanemarnjenih otrok izvira iz dejstva, da se je pri takih otrocih vsled dosedanjih razpusčenosti že izoblikovala določena težnja po lagodnem načinu življenja, kjer ni nobenih dolžnosti in obveznosti, sodeluje pa tudi nepravilnost na urejeno miselnost in na siceršnji miselni napor. Delno pa jih v negativnem in odklonilnem zadržanju do učenja in šole sploh podpira lastno čustvo nezaupanja v svoje sposobnosti in v možnost uspeha tudi na tem življenjskem področju, čeprav jim globoko v srcu brli pritažena in površnemu opazovalcu neopazna lučka težnje po lastni šolski uspešnosti ter izenačenju z ostalimi urejenimi vrstniki in solidnimi šolarji.

Zato bi bil zelo naiven tisti pedagog, ki bi spriči navedenih, vse prej kot razveseljivih, zunanjih znakov pri učenju, opustil vsak napor pri vključevanju vzgojno in šolsko zanemarnjenega otroka v učno-vzgojno situacijo, češ: »Saj sam noče, čemu bi se pa mi trudili z njim!« To bi bilo povsem zgrešeno, čeprav je res-

nica, da je za marsikaterega vzgojno in šolsko zanemarnjenega otroka dosti laže potepati se dneve in dneve ali pa celo več tednov daleč naokrog, biti lačen in spati po raznih kozolcih in barakah, kot pa sedeti čist, nahranjen in na toplem v razredu ali pri učni uri in se učiti.

Tak otrok, ki v začetku svojega bivanja v vzgojnem zavodu meni, da je sedaj prikrajšan za svojo dosedanja »svoboda«, začne šele počasi domnevati, da je bila prejšnja nebrzdana »svoboda« lažna »svoboda«, ki mu je neprimerno več škodovala, kot pa koristila, ker so ga medtem prebitali drugi vrstniki, ki so redno opravljali svojo osnovno dolžnost v pogledu učenja in rednega obiskovanja šole.

Vključevanje vzgojno in šolsko zanemarnjenih otrok v redno šolsko situacijo ni lahko delo in pogostokrat ne uspe takoj. Na podlagi dosedanjih pedagoških izkušenj lahko trdimo, da obstaja pri vzgojno in šolsko zanemarnjenih otrocih nekakšna lestvica njihove šolske rehabilitacije. Prva faza je tista, ko doslej razpusčeni in do šole in učenja močno odklonilni otrok sploh obstane v razredu ob minimalni šolski obremenitvi. V drugi fazi, ki je že posledica navedenega individualnega prevzgojnega dela, se začneja otrok že po

malem učiti in izdelovati naloge, vendar pa je na tej stopnji še močno nesamostojen vsled neizpolnjenih vrzeli v znanju in nezadostnega obvladovanja učne tehnike. Šele v tretji fazi, to je takrat, ko se je otrok tudi že notranje dokaj uredil, je možno opaziti, da se otrok tudi v pogledu učenja že počasi osamosvaja, kar pomeni, da se vzgojiteljevo delo omejuje v glavnem na nadzorstvo pri učenju, občasno izpraševanje in pregled nalog ter, na manjšo pomoč v primerih, ko otrok snovi vključ poslušanju v šoli ni zmožek doumeti, ali pa je vsled boleznj zamudil nekaj ur predavanja ter s tem izgubil dotedanjo nit.

Vsak vzgojitelj, ki je znal pri delu z vzgojno in šolsko zanemarnjenim otrokom razpihati v ogenj prvotno slabotno iskrico otrokove težnje, da bi uspel tudi v šoli, ve, da je radost takega otroka, ko mu je uspelo afirmirati se, nepopisna. Šola naenkrat preneha biti zastrašujoči tabu, prvi zares vidni šolski uspeh pa postane za učenca odločilna prelomnica, ki nadvse ugodno vpliva na celoten nadaljnji razvoj mlade osebnosti. Zato je šolska uspešnost doslej vzgojno in šolsko zanemarnjenega otroka močan vzgojni faktor pri celotnem prevzgojnem procesu problematičnega otroka.

Ker se je začel uveljavljati na znanj doslej nedosegljivem življenjskem področju, vzraste njegova dotlej teptana samozavest, njegove duševne sile se sprostijo in njegove težnje, ki so bile prej asocialne ali pa celo že antisocialne, postajajo vse bolj pozitivne in realne, nakazujejo pa se tudi novi cilji in odpirajo dotlej komaj slutene perspektive. Krila, ki so se enkrat razpela, hočejo sedaj vedno višje in višje. Zato se dogaja, da mladostnik, ki si ga nekoč komaj pripravil do komaj polnurnega učenja na dan, uspešno opravi dopolnilni tečaj za vključitev v želeni uk, se uspešno izuči, potem pa sklene, da se bo še nadalje izobraževal na dodatnih večernih tečajih ali pa na ustreznih strokovnih šolah, kar tudi realizira, čeprav mora pri tem premagovati velike ovire in vlagati ogromno truda in energije.

Seveda je proces korekcije vzgojne in seveda s tem tudi šolske zanemarjenosti dolgotrajen, naporen, poln nevarnih kriz in neljubih presenečenj. Lahko pa rečemo, da v veliki večini v končni fazi uspe, v zadovoljstvo prej neurejenega otroka, v zadoščenje vseh tistih, ki so k temu kakorkoli pripomogli ter v korist vse naše družbe.

VOJAN ARHAR

IZKUŠNJE IN SPOZNANJA
KOZERILJA

ANDRAGOGIKO JE TREBA VREDNOTITI

Nedvomno se delo v razredu z odraslimi močno razlikuje od onega z osnovnošolsko mladino. Razlike nam je jasno nakazal dr. Zvonarevič v svoji knjigi Primjena na psihologije u obrazovanju odraslih.

Vendar se ob konkretnem delu z odraslimi želimo le dotakniti nekaterih pomembnih dejstev, ki se javljajo v razredu. Med najpomembnejša smemo šteti slušateljeve izkušnje. Zato

pouk izgubi na nazornosti. Demonstracija naj bi nam bila predvsem konkretna izkušnja, na katero lahko opremo novo spoznavno vrednoto, ki jo bomo slušateljem posredovali. Sam sem se že nešteto krat prepračil, da tak konkreten primer, ki je pogojen s slušateljevo izkušnjo, snov ne samo popestri, ampak vzbudi tudi izredno zanimanje.

V razredu smo govorili o Ivanu Cankarju. Teže jim je bilo

razložiti, kaj je črtica, kot raztolmačiti, zakaj je postal socialist. Nujno je bilo, da sem slušatelje seznanil s Cankarjevim bivanjem v sajastem OTTAKRINU, kjer so ljudje umirali od gladi na ulici. Takoj so dojeli, zakaj je postal socialist in ni bilo v razredu slušatelja, ki bi ne vedel za njegovo predavanje KAKO SEM POSTAL SOCIALIST. To naj bi bil samo bežen primer, ki ga navajam zaradi tega, ker so mnogi odrasli slušatelji sami v mladosti doživljali grenkobo življenja.

Menim, da je nujno temeljito poznati odraslega slušatelja, njegovo delo in življenje in navsezadnje tudi njegove delovne izkušnje. Zelo bi si lahko mazal prste z barvasto kredo, z vsemi mogočimi ponazoritvami, toda če bi ne upošteval izredno pomembnega nazornega sredstva — slušateljevih izkušenj, obstaja nevarnost, da bo pouk zvođenel.

Prvo značilnost pri delu z odraslimi moramo takoj povezati z drugo, nič manj pomembno. Če vemo, da so slušatelji ljudje, ki si želijo vsakdanji kruh, mora biti naš odnos do njih korekten in tovariški. Nismo predavatelji, oni pa učenci, temveč tovariši, ki želijo v prijetni obliki posredovati nove spoznavne vrednote. Zato bi bilo v takem razredu vsako osnovnošolsko obnašanje več kot zgrešeno. Avtoriteta, boste rekli. Vsak predavatelj si jo z delom, ki ga slušatelji znajo ceniti, pribori in tudi uživa. Mora pa paziti, da ustvari v razredu vedno tako vzdušje, ki je toplo in ki vzpodbuja slušatelja, da je aktiven v spoznavanju novega. Mimogrede sem se ob vzdušju domislil tudi ocenjevanja. Nekdo pripoveduje: Ako v razredu javno ocenjujemo slušateljeve pismene izdelke, vidimo zaskrbljene in zatemnjene obraze. Ko sem drugič spet ocenjeval njihove izdelke, sem sklenil, da bom to opravil za vsakega posebej. Nihče ni nič rekel. Toda v razredu sem čutil olajšanje.

Se tretja značilnost, ki bi jo rad omenil. Kako je s kritično sproščenostjo? Razred je vedno discipliniran. Ob posredovanju nove snovi je zainteresiran. Ko pa snov preverja ali pa jo v razgovoru hoče povezovati, opazi, da ni sproščeni. Marsikdo snov zna obnoviti. Toda — zrela osebnost je, preudarna, in dokler ni popolnoma sigurna v svoj DA ali NE, se ne oglasi. Tu je tisti bistveni moment, ki loči osnovnošolsko mladino od odraslih. V osnovni šoli sem, kadar sem hotel, vzbuditi debato, ki je bila bolj ali manj kritična. In prav tu je tudi ostra meja med nalivno kritičnimi šolarji in zreli ter izkušeni osebnostmi v razredu odraslih.

V zvezi s kritičnostjo naj še omenim četrto značilnost, ki se kaže v pridnosti slušateljev. Ne trdim, da tudi tu ni izjem. Toda v veliki večini so slušatelji zaradi kolektivne samega, v katerem živijo, prizadevni. Cilj njihovega študija pa je prav tako veliko bližji, veliko bolj neposreden kot v osnovni šoli in pri srednješolski mladini.

KOZERILJA

Obrekovalnica na sejmu

Solarski knjižni sejem v Križankah je imenitna priložnost za vesel dirandaj, ki ga razvijajo in stopnjujejo predvsem tisti obiskovalci, ki ničesar ne prodajajo in ne kupujejo, marveč križarijo po predverju in zbijajo šale na račun svoje mladosti, s posebno vneto pa strasajo cvetke na glavo svojim blivšim in bodočim učiteljem.

V prijetnem zakotju vgnezena družbica je takole preludirala v začetek šolskega leta.

— Kaj ni krminilno, da se že pojutiranjem spet začne šola? — Ali veš, da sem presedlal na vašo šolo? — Mar zaradi profoksov? Saj nič ne prebereš — študent in profoksa sta in se bosta zmeraj gledala preko prepada. — Pa kakšni so kaj?

— Tistile trije tipi, ki zijajo prodajajo pred stojnico, so naši in ti jih pri priči predstavim. Speglar s prečo po sredi je »Figovec«. Tako mu pravimo, ker večno poseda pri Figovcu. Napraskal je učbenik pa misli, da je bog. Ta nam je obležal v žolodu. Svoje ljubljence ki mu skrivaj prinasajo darila, protežira na debelo, jim skrivaj daje podatke za šolske naloge, pred tablo jim pomaga z vsemi štirimi, mene pa je napodil v klopi že po prvem vprašanju, ker ne pridem v poštev, da bi mi rekel: Danes nisi razpoložen, idi in na svidenje drugič... — Tista napudrana pupa v sredini je njegova boljša polovica. Ta prihaja v šolo vsak dan v drugi obleki in ji splošno pravijo »Manekenka«. Baje šmira z nekim direktorjem, ki jo zalaga s cunjami.

— Zraven je še »Krivokljun« s svojim orlovskim nosom. To ti je slika! Pred tablo dela pravi teater, govori in govori, da mu sline frče na vse strani, podaljšuje uro in, ko ga že malone vr-

zemo iz razreda, se pri vratih razlega in kriči z rokami svoje formule, ki pa nam kljub vsej ti oči po nežnem spolu.

— Ali je sploh kdo, da ni ušel kan po svoje? — Pač, dva sta: germanistka in slavist. »Okay« je točna ko DARWILKA, nikoli ji ne zmanjka in se nikoli ne zmoti, nikdar se ne zasmeje in je neizprosno zahtevna. Vpiti in zmerjati ji ni treba, ker te prebode z očmi. Nje se bojimo. — Tudi slavista se bojimo, vendar drugače. On je topel. V primerjavi z »Metuljčkom« bi bil prej grd kokor lep, ampak vse na njem nam je prav. Obloko drugih prepipljemo z očmi do zadnjega gumba, o nje-govi ne vemo ničesar, ker je ne utegnemo gledati, čutimo le, da je zmeraj ves urejen. Njegov govor je muzika. Ima glas, ki je bolj tihi ko močan, a vsaka beseda je kakor pribita, nobena odveč in brez potrebe ponovljena; mi jih dobesedno požiramo. In ko je ure konec, se nam zdi, da se je komaj začela. Nihče mu ne nagaja in vsi se doma zanj uče, tudi gangsterji.

— Torej profesor brez hibe? — Ne vem. Lahko, da jih ima, ampak mi jih ne vidimo. — Takaka razlika... Čudno, kaj? — Je pač tak, da te prevzame. Njemu je dano. — Kakšen pridevek pa ima ta? — Nobenega, on edini ga nima.

Galerija likov je pri kraju. Za hip je v zakotju utihnilo, da je jasno odmeval le semanj vrvež predverja. Nenadoma: Fantje, še ga bomo sekali, še bo lušno...

Nekdo, ki jih je imel »srečo« slišati, pa je imel občutek, da bi zadnji stavek lahko dopolnili še s konvencionalnim: Zasebni sestanek šolske skupnosti je zaključen...

Janez Lampič

Učiteljski knjižni, ki so maturirali 1923 na mariborskem učiteljskem, so se zadnjo soboto v juniju zbrali pred mariborsko železniško postajo. Srečanje je bilo nad vse pristransko, saj so si mnogi šele po 40. letih prvič segli v roke. Na slovesnem praznovanju je govoril njihov nekdanji profesor Anton

Kovačič, znani koroški rodoljub, ki živi sedaj v Ljubljani. Več kot 40 maturantov, ki so prišli ne le iz Slovenije, temveč tudi iz Beograda, Arandjelovca, Beljaka, Arzberga in Trsta, je odšlo na pokopališče, kjer so položili cvetje na grobove pokojnih profesorjev in sošolcev. Na grobu

priljubljenega razrednika prof. dr. Pivka je spregovoril eden njegovih nekdanjih učencev. Dan, ki so ga nekdanji šolci po tolikih letih preživeli skupaj, bo ostal vsem v prijetnem spominu. Ob tej priložnosti so se tudi slikali.

Vaclav P.

Oglas

Za matematiko želi namestiti v ljubljanskem okraju predmetna učiteljska v p. s polno učno obveznostjo. Naslov v upravi lista.

INŠPEKTOR NA OBISKU

Takale je zgodba, ki mi jo je pripovedovala mlada, a zelo prizadevna učiteljica Breda.

...Pred tremi leti sem končala učiteljske. Diplom sem opravila s prav dobrim uspehom. Predsednik izpitne komisije mi je segel v roko in dejal:

»Tovarišica Breda, vi boste dobra in marljiva učiteljica. Imejte do praktičnega šolskega dela tak odnos, kakršnega ste imeli do učenja. Želim vam srečno učiteljevanje.«

Vedno sem si želela, da bi prišla na popolno osemletno šolo. Ker pa sem bila študentka, si nastavitve nisem mogla izbrati, čeprav so nekateri potem najrazličnejših variacij in protekcije tudi uspeli. Nič hudega, sem si rekla. Končala sem učiteljske in je prav vseeno, kje bo moje prvo službeno mesto.

Dodeljena sem bila hribovski nižje organizirani šoli, daleč, zelo daleč od večjega kulturnega središča. Ko sem prvič prehodila to dolgo pot, so me obhajali tako čudni občutki. Ni me hotelo biti konec. Ozka, skoraj pretemna dolina se je zvijala vse višje in višje. Levo in desno so v strmih bregovih čepeli domačije. Ljudje, ki so me srečevali, so me tako čudno gledali, a vendar je iz njihovih oči sijala neka domača, poštena prijaznost.

Nastopil je zadnji del poti. Obstala sem in pogledala na-

vzgor. Vrh vzpetine sem zagledala cerkev in okoli je bilo še nekaj hiš. Ena med njimi, ne največja, je bila šola. Pogrnala sem se navkreber in zasopla spustila kovčka na polomljen šolski prag. Globoko sem zajemala sapo in nenadoma sem začutila prijetno svežino zraka. Nekje globoko sem si rekla:

»Morda pa res ne bo tako hudo. Začeti je treba!«

In sem začela. Upravitelj mi je pokazal sobo, mi dal nekaj suhih napotkov in zaupal najvažnejšo informacijo:

»Tovarišica, učili boste tretji in četrti razred!«

Torej sprijazniti sem se morala s kombiniranim poukom. Sprva sem mislila na upraviteljevo pomoč. Ko pa sem videla njegov strogi obraz, se za pomoč nisem upala prositi. Zagrizla sem se v delo in garala, garala. Večkrat sem pomislila na kolegice, ki službujejo v dolini, v trgih, industrijskih središčih in mestih. In počutila sem se tako hudo osamljeno. Upravitelj se za moje težave ni zanimal. Nekam zviška je gledal name, na mlado in zeleno učiteljico. Sicer pa, kaj bi o tem govorila. Mož je bil v letih, imel je svojo družino, ženo, otroke in med vojno, tako mi je ob priliki dejal, je veliko trpkega prestal in ena izmed posledic so zelo zrahljani živci.

V obliči dela, šolskega in iz-

venšolskega, zakaj tudi izven šole sem dobila krepko porcijo dela, sem skoraj pozabila na čas. Tako je minilo prvo leto. Priyadila sem se krčja, otrok, ljudi. In kadar sem prišla v dolino in so me kolegice spraševale, kako mi gre, sem jim nasmehnjo zaupala:

»Dobro, saj so tudi v hribovih ljudje!«

V drugem letu, kar sredi dela, so se slišali prvi glasovi:

»Upravitelj ne bo več upravitelj. Na njegovo mesto boš prišla ti!«

Prestrašila sem se te čudne napovedi. Zakaj vse to, sem se spraševala. Delam jaz, dela upravitelj. Tak je bil moj občutek, čeprav nisem vedela, kakšno je upraviteljevo delo. Po razgovoru sodeč sem sklepala, da je dobra učna moč. Vendar so inšpekcije moje mnenje hitro ovrgle. In nekdo mi je zaupal:

»Od tebe je upravitelj res zahteval kvaliteto dela, toda sam je pedagoško delo tako zanemarjal, da so se začeli celo starši pritoževati.«

Tako je kmalu priromala odločba o mojem imenovanju. Samo dva sva bila na šoli. In zdaj je eden povišan, drug ponižan. Nisem mogla razumeti te hitre spremembe. Še težje pa me je bilo, ko sem tako rekoč čez noč postala nadrejena človeku, ki mi je dal prve zapovedi praktičnega pedagoškega dela.

Zdaj sem imela pred očmi tri

stvari: kombinirano delo v šoli, strokovni izpit in vodstvo šole. Ali bom zmogla? Sem se spraševala mesec, dva, tri. In ko so mi rekli merodajni in nadrejeni forumi, da trenutno ni druge pomoči, sem rekla: Moram!

In sem delala, garala. Zelo sem si oddahnila, ko sem opravila strokovni izpit. Postala sem nekam lažja, prožnejša. Gledala pa sem mojega bivšega upravitelja in kar strah me je bilo, ko sem opazila, kako človek hitro propada. Tako rada bi se rešila te mučne situacije, pa so povsod, na instancah povedali iste besede: Tovarišica, tu ni pomoči!

Potem pa se je zgodilo tisto, česar sem se najbolj bala. Nenadoma sem ostala sama. Razrešeni upravitelj si je poiskal drugo službo, jaz pa sem dočakala resnično polno zaposlitev: Uči od jutra do večera, dopoldne dva, popoldne dva razreda! Prosila sem za pomoč, toda pomoči od nikoder. In večkrat sem si pred postavljenimi brisala solzne oči:

»Ljudje, saj tako ne more več naprej!«

Toda od njih sem dobivala vedno isto tolažbo:

»Stvar je res nujna in jo moramo urediti!«

Ni mi preostalo drugega, kakor spoprijazniti se z dejstvom in delati. Delati podnevi, delati ponoči. Pri vsem tem pa, ko sem slišala besedo »inšpekcija«, mi je postalo slabo. Saj delam, saj si

prizadevam, vendar en sam človek ne zmore čudežev. Toda straha pred inšpekcijo se vseeno nisem mogla otresti. Ne vem, zakaj imam pred inšpektorji tako tremo. Morda zato, ker v tistem trenutku ne morem dopovedati, koliko truda in prizadevnosti sem vložila v delo, pa čeprav niso takimi uspehi, kakor si jih želi posamezen inšpektor.

Vendar, potrditi moram, tedaj sem bila z inšpekcijo zelo zadovoljna. Tovariš je prišel, se pozanimal za težave pri mojem delu in mu v sproščnem pogovoru dajal nasvete. Dolgo, zelo dolgo sva kramljala in je bilo v tem kramljanju polno nasvetov in vzpodbud. Ko je odhajal, sem bila resnično sproščena in ko sem zvečer še enkrat prebrala njegovo opombo v Tehniku, sem sama sebi odkrito priznala:

»Da, tovariš Potok je res pravi svetovalec.«

Letos pa sem naravnost žalostna. Se zmeraj sem, sama, še vedno učim štiri razrede, še delam od jutra do večera, še dolgo v noč delam priprave in vendar ni od nikoder priznanja.

Mislím, da je bil četrtak. Učim, razlagam, tolmáčim. Potem se brez krkanja odpro vrata in visok mož, z veliko aktivno v roki pogleda po razredu, nato mene in reče:

»Učite naprej, inšpekcija!«

Mož z mrkim pogledom je zasedel običajno mesto, se zbral v pozici izredne strogosti, jaz pa sem vsa onemela. Odpovedale so roke, odpovedale nogo, zatrepalo j moje shujšano telo, počasi,

z neko podzavstno energijo sem s tresočim glasom nadaljevala.

Ura se je vlekla v neskončnost. Potem še druga in tretja. Inšpektorjev obraz je obdržal nesproščeno strogost. Včasih je nenadoma prekinil pouk in začel učenec stavljal vprašanja. In če mu ni bilo kaj všeč, je zmajeval z glavo, samo zmajeval, kakor da se čudi enkratnemu čudu v današnji stvarnosti.

Najin razgovor ni bil prav nič sproščen. Jaz sem trepetala, tovariš inšpektor pa je neprestano ponavljal:

»Ni tega, ni onega, šepa tu, šepa tam, zakaj ne delate tako, morate drugače, berite to, berite ono, poznate to literaturo, sta naročeni na revijo...«

Stala sem pred njim kot kak skesan grešnik. Da bi omilila svojo krivdó, ki se je do tega trenutka nisem zavedala, sem v kratkih besedah orisala položaj. On pa je vse to skoncentriral v en sam stavek in mi dal odgovor:

»Poročite se, v dvoje gre lažje!«

Poslovila sva se brez nasmeha na ustih. Bila je resnost pri svidenju in zdaj pri odhodu. Stisk roke je bil nenavaden dotik, nekam medel in prazen. Nato še zadnji pogled in zadnje besede:

»Jutri bo spodaj, v dolini skupna konferenca!«

Toilko in nič več. Sel je in jaz sem se sesula na stol kakor kup pretepen gnote. Zarila sem obraz v mokre dlani in tiho, brez glasu zajokala:

Program radijske šole za leto 1963-64

Hkrati z novim šolskim letom pričena tudi radijska šola pri RTV Ljubljana svojo novo sezono, da bo — kot eno izmed pomožnih sredstev, izkoriščajoč specifične možnosti radia — pomagala dosežati smoter učno-vzgojnega procesa v naši obvezni osemletni šoli.

Tudi letos ostane število oddaj nespremenjeno, za vsako od treh razvojnih stopenj — za nižjo, srednjo in višjo — bo na sporedu po ena oddaja tedensko, nespremenjen pa ostane tudi urnik, zato naj poslušajo oddaje:

Srednja stopnja v torek ob 8.55 in sredo ob 14.05;

Višja stopnja v torek ob 14.05 in v četrtek ob 8.55;

Nižja stopnja v petek ob 14.05 in v soboto ob 8.55.

Redakcija je pripravila svoj podroben letni program. Pri sestavljanju je upoštevala šolski učni načrt, smotnost zgolj avditivnega podajanja tematike, dosedanje izkušnje pa tudi mnenja pedagogov, ki jih je prinesla s sekretariata za šolstvo SRS na lanske letošnji program radijske šole in njegovo izvedbo. Teme oddaj so torej izbrane, kako bodo obdelane in če bodo obdelane do roka, pa je seveda veliko odvisno od avtorjev. Možno je torej, da se bo ta ali ona zamisel med letom podrla, zato prosimo, da nam avditorji morebitne spremembe programa oprostijo, posebno — ker bodo take spremembe razvidne v posameznih številkah naše informativne publikacije »Radio in šola«.

Program, kakor smo si ga zamislili, objavljamo torej v celoti, da seznanimo z njim pedagoge že vnaprej. S tem jim dajemo možnost, da ga bodisi v celoti vključijo v svoj delovni plan, bodisi izberejo samo tiste oddaje, za katere sodijo, da bodo uspešno dopolnile njihovo šolsko delo. Zaradi skupnega interesa pa že zdaj prosimo za konstruktivno kritiko; ta bo najuspešnejša, če bo prihajala sproti za posamezne oddaje.

RADIJSKA ŠOLA ZA VIŠJO STOPNJO

Program radijske šole za to stopnjo je v glavnem pripravljen po istih vodilnih načelih kot v prejšnjem letu, tako da bodo naše oddaje torej tudi letos urejene po ciklih, nekoliko drugače pa vendarle kot doslej.

V lanske letošnji program je bilo namreč rečeno, da se zaradi ureditve v cikle splošni tip oddaj ne bo spremenil in da bo vsaka ostala enota zase, brez neposredne zveze s prejšnjo in poznejšo, vendar pa v praksi ni bilo vedno tako. V ciklu iz zgodovine jedrske fizike je bilo na primer vseh pet oddaj tesno povezanih med sabo, tako da vsaka naslednja predpostavlja poznavanje prejšnje ali prejšnjih in sama zase izven cikla ne more biti v celoti razumljiva. Sestanek s Svetom za šolstvo v Celju je pokazal, da take oddaje zelo malo poslušajo, ker so pač lahko razumljive samo enemu, to je osmemu razredu. Letošnje cikle bomo torej bolj sprostili in skušali doseči res popolno neodvisnost posameznih oddaj.

V sezoni se bo zvrstilo pet ciklov: SLOVENSKA KNJIŽEVNOST — lanske letošnji obravnavo književnosti med obema vojnima bomo nadaljevali s književnostjo med NOB, ki je po učnem programu snov vseh treh razredov višje stopnje, predvsem pa šestega in osmega. V ta cikel smo vključili oddaje o Mateju Boru, o Kajuhu, o padlih pesnikih, o dramatikah NOB in tri oddaje, posvečene pesnikom drugih jugoslovanskih narodov: Ivanu Goranu Kovačiču, Kostu Racinu in Vladimiru Nazorju. Da bi bila slika dobe in okolja še popolnejša, bomo pripravili še oddaji o partizanih-komunistih in o partizanskem gledališču.

ZEMLJEPIS — Ta cikel obsega naslednje oddaje: Nemške počitnice, Pri prijateljih v Gvineji, To je Gana, Indija, Panamski prekop, Golobja vas.

O MERITVAH — Od sončne do atomske ure, Meritve razdalj, Meritve temperatur, Meritve hitrosti.

SPOZNAVANJE PRIRODE — Pot skozi gozd, Topla dlan zemlje, Morje, sinje morje.

GLASBA — cikel bo obsegal štiri oddaje, na programu bodo v drugem polletju, vendar zanje še nimamo določenih tem.

NEVEZANE ODDAJE — Ob 20-letnici Kočevskega zboru, Linhart-Vodnik: Tinček Petelinček, Lakota oživilja zemljevid sveta, Guma osvaja svet, Mladenič z ladje Beagle, Carter in Lord Carnavon odkrijeta grob Tutenk-Amona.

Časovna razporeditev oddaj bo pa naslednja:

10. in 12. 9.: Hodil po zemlji sem naši

17. in 19. 9.: Tvoj čili polet mladi Kajuh — Kanjuh

24. in 26. 9.: Od sončne do atomske ure

1. in 3. 10.: Ob dvajsetletnici kočevskega zboru

8. in 10. 10.: Henry Dunant

15. in 17. 10.: Matej Bor — Dvorni počitnice

22. in 24. 10.: Nemške počitnice — zemljepisna oddaja o Nemčiji

5. in 7. 11.: Tinček — petelinček — prva slovenska otroška igra

12. in 14. 11.: Lakota oživilja zemljevid sveta — o prehrani

19. in 21. 11.: Pri prijateljih v Gvineji

26. in 28. 11.: Dramatika NOB

3. in 5. 12.: Guma osvaja svet

10. in 12. 12.: Mladenič z ladje Beagle — Charles Darwin

17. in 19. 12.: Veseli veter — o partizanskih gledališčih

24. in 26. 12.: Meritev hitrosti

7. in 9. 1.: Odkritje Tutenk-Amonove grobnice

14. in 16. 1.: Iz zbirke padlih pesnikov Drugo polletje:

4. in 6. 2.: To je Gana

11. in 13. 2.: Meritev temperatur

18. in 20. 2.: Tako smo ustvarjali in peli — o partizanskih komunistih

25. in 27. 2.: Glasbena oddaja

3. in 5. 3.: Meritev razdalj

10. in 12. 3.: Pot skozi gozd

17. in 19. 3.: Vladimir Nazor

24. in 26. 3.: Glasbena oddaja

31. in 3. 4.: Indija

7. in 9. 4.: Topla dlan zemlje — polje

14. in 16. 4.: Ivan Goran Kovačič

21. in 23. 4.: Glasbena oddaja

28. in 30. 4.: Prekmurska republika — pred prvim majem

5. in 7. 5.: Panamski prekop

12. in 14. 5.: Morje, sinje morje

19. in 21. 5.: Kosta Racin — makedonski pesnik

26. in 28. 5.: Glasbena oddaja

2. in 4. 6.: Golobja vas — reportaža iz Egipta

9. in 11. 6.: Paul Nipkow — začetki televizije

RADIJSKA ŠOLA ZA SREDNJO STOPNJO

Program izhaja v glavnem iz osnove, ki je bila zgrajena že v minulnem šolskem letu. Držali se bomo naslednjih ciklov oddaj:

SLOVENSKA MLADINSKA KNJIŽEVNOST — v njem bomo predstavili poleg nekaterih naših klasikov tudi mlajše slovenske književnike, ki pišejo za mladino.

NAŠI KRAJI IN LJUDJE — posamezna oddaja bo prikazovala zgodovinski in zemljepisni oris tega ali onega geografskega predela, gospodarstvo, ljudi običaje in navade. Letos bomo obdelovali Savinjsko dolino, Idrijo, Kostanjevico, Ribnico in Velike Lašče, Moravsko dolino, Bohinjski kot.

SPOZNAVANJE PRIRODO — Balon in igla, Jamarji, Kaj drži letalo v zraku, Čuvajmo mravljišča, Steklenica mleka, Arnika in tav-zentroža.

SPOZNAVANJE DRUŽBO — Grobovi in bogovi, Beograd — naše glavno mesto, Napad na Drvar.

GLASBA — predvidene so štiri oddaje, vendar tematika še ni določena.

MED PIONIRJI — Prvi pionirski sestanek, seja uredniškega odbora, Razgovor po kinopredstavi.

Po dogovoru z Radiodifuzijo v Beogradu bomo morebiti vnesli v program še nekaj oddaj iz jugoslovanske mladinske književnosti, Morebitna sprememba programa bo razvidna iz priloge »Radio in šola«.

Časovni razpored oddaj:

10. in 11. 9.: Prvič v tem šolskem letu — pionirski sestanek

17. in 18. 9.: Lojze Krakar

24. in 25. 9.: Balon in igla — strani neba

1. in 2. 10.: Modri mož nad mrzlim klancem

8. in 9. 10.: Tinki v spominsko knjigo

15. in 16. 10.: Glasbena oddaja

23. in 24. 10.: Josip Jurčič: Kozlovska sodba v Višnji gori

29. in 30. 10.: Jamarji — zemeljska skorja

5. in 6. 11.: Kaj drži letalo v zraku

12. in 13. 11.: Kostanjevica

19. in 20. 11.: Kako je nastala knjiga

26. in 27. 11.: Lik narodnega heroja

3. in 4. 12.: Kristina Brenkova

10. in 11. 12.: Beograd

17. in 18. 12.: Grobovi in bogovi

24. in 25. 12.: Finžgar: Gospod Hudo-urnik

9. in 10. 1.: Ribnica in Velike Lašče

16. in 17. 1.: Glasbena oddaja

4. in 5. 2.: Seja uredniškega odbora — šolski časopis

11. in 12. 2.: Na obisku pri Desanki Maksimović ali Električni na za-tožni klopi

18. in 19. 2.: Moja pot iz šole

25. in 26. 2.: Ivan Cankar

3. in 4. 3.: Obisk v ladjedelnici

10. in 11. 3.: Moravska dolina

17. in 18. 3.: Napad na Drvar

24. in 25. 3.: HO-RUK! — mladina gradi

31. 3. in 1. 4.: Steklenica mleka — barva, lepilo, plastične mase

7. in 8. 4.: Čuvajmo mravljišča

14. in 15. 4.: Srečanje s pesnikom dr. Kulidžanom

21. in 22. 4.: Idrijske čipke

28. in 29. 4.: Partizanski skladatelj

5. in 6. 5.: Razgovor po kinopredstavi

12. in 13. 5.: Češnje z Goriških Brd

19. in 20. 5.: Obisk pri pesniku Gri-goru Vitezu ali Planšarji

26. in 27. 5.: Arnika in tav-zentroža

2. in 3. 6.: Glasbena oddaja

9. in 10. 6.: Maček na dopustu — pesmi Toneta Pavčka

RADIJSKA ŠOLA ZA NIŽJO STOPNJO

Učna snov je na tej stopnji za-jeta malone izključno v učne enote, ki temelje v glavnem na spoznav-

Nižja stopnja:

- 13. in 14. septembra:
VESELA VANDROVCA
- 20. in 21. septembra
NOVI PRIJATELJ MITJA
- 27. in 28. septembra
KAJ VSE JE PRIRODA
- 4. in 5. oktobra
**PARTIZANSKI
SKLADATELJI OTROKOM**
- 11. in 12. oktobra
**NOVICE IZ JESENSKE
PRIRODE**

Srednja stopnja:

- 10. in 11. septembra
**PRVIČ V TEM ŠOLSKEM
LETU**
- 17. in 18. septembra
PESNIK LOJZE KRAKAR
- 24. in 25. septembra
BALON IN IGLA
- 1. in 2. oktobra
**MODRI MOŽ NAD
MRZLIM KLANCEM**
- 8. in 9. oktobra
**TINKI V SPOMINSKO
KNJIGO**

Višja stopnja:

- 10. in 12. septembra
**HODIL PO ZEMLJI
SEM NAŠI**
- 17. in 19. septembra
**TVOJ ČILI POLET.
MLADI KAJUH — KANJUH**
- 24. in 26. septembra
**OD SONČNE
DO ATOMSKE URE**
- 1. in 3. oktobra
**OB DVAJSETLETNICI
KOČEVSKEGA ZBORU**
- 8. in 10. oktobra
HENRY DUNANT

nju prirode in družbe, pa bo zato tudi radijska šola kakor doslej poskušala spremljati to šolsko tematiko, se pravi da jo bo dopolnjevala, poglobljala ali kakor koli že ilustrirala.

Program vsebuje oddaje, ki naj vzbujajo v otrocih zanimanje in ljubezen do prirode,

oddaje, ki govorijo o življenju okrog nas,

oddaje, ki rišejo odnose med ljudmi,

oddaje, ki vzbujajo v otroku zanimanje za lepo besedo in knjigo,

oddaje, ki so posvečene spominskim dnevom in ki pomenijo na tej stopnji hkrati uvod v zgodovino,

glasbene oddaje in oddaje, o katerih otroci po zgodbi in po primernih napotkih rišejo.

Časovna razporeditev programa je naslednja:

- 13. in 14. 9.: Vesela vandrovec
- 20. in 21. 9.: Novi prijatelj Mitja
- 27. in 28. 9.: Kaj vse je priroda
- 4. in 5. 10.: Partizanski skladatelj otrokom
- 11. in 12. 10.: Novice iz jesenske prirode
- 18. in 19. 10.: Narišimo zgodbo
- 25. in 26. 10.: Srečni princ — Wildove pravljice
- 2. 11.: Pika živi — zgodba iz NOB
- 8. in 9. 11.: Kdo bo povrnil škodo
- 15. in 16. 11.: Pojte z nami
- 22. in 23. 11.: Učiteljica Breda — priredba Bevkove povesti
- 29. in 30. 11.: (odpade — Dan republike)

Višja stopnja:

10. oktobra ob 14.05

12. oktobra ob 8.55

HODIL PO ZEMLJI SEM NAŠI

Kadar stojim tako kot danes pred svojo knjižno polico, mi v spominu spet oživljajo strani za stranmi, ki sem jih kdovekdaj prebral, in oči kakor nehote polzijo po hrbtih knjig, in knjižic, dokler ne obstanejo ob imenu tega ali onega pesnika ali pisatelja. France Bevk, Prežihov Voranc, Miško Kranjec, Srečko Kosovel, Igo Gruden, Alojz Gradnik in še in še, Jurčič, Kersnik pa Cankar, Murn in drugi vse tja do Prešerna. In čutim, kako v meni oživljajo njihove podobe in zgodbe, kako se porajajo zemljevid naše male domovine. Z vami in mesti, z gorami in dolinami, s pašniki, z njivami, z gozdovi in posekani, z gmajnamami, z močvirjem, z vinskimi goricami, z rekami in jezeri in morjem. In z ljudmi — kajti o njih je govora na teh straneh, o njihovi domovini za-

radi njih. Roka mi samogibno zdrsi po hrbtih knjig. Čutim, kako je človek od tega bogat, in zdi se mi, da bi lahko rekel z našim velikim pesnikom Otonom Župančičem: Hodil po zemlji sem naši in pil nje preleste... Da, nje preleste in nje bolesti.

Zato, dragi otroci, naj vas ob začetku šolskega leta povabim, da skupaj sežemo v to zakladnico slovenske književnosti. Skupaj in tako, na slepo.

Tako se pričinja uvodna oddaja radijske šole za višjo stopnjo, v katero smo zbrali nekaj tekstov, ki tako ali drugače govorijo o naši domovini. Njihovi avtorji: Igo Gruden, Ciril Kosmač, Kajetan Kovič, Miško Kranjec, Tone Pavček in Prežihov Voranc.

10. septembra ob 8.55

11. septembra ob 14.05

PRVIČ V TEM ŠOLSKEM LETU

Letošnja prva oddaja naše radijske šole za srednjo stopnjo je namenjena razgovorom v razredu, ki je lahko vključen v prvi pionirski sestanek. Naj bo celo vzpodbuda za sklicanje prvega pionirskega sestanka v novem šolskem letu. Obenem naj bo formalno slovo od počitnice, ki so še vse živo pobarvane v otroških spominskih ni že tudi prvi resnični korak v ponovno šolsko življenje.

Oddajo za prvi pionirski sestanek vam je pripravil Peter Breščak. Nanizal je v njej nekaj spominov na počitnice. In ker so bili učenci med počitnicami v najrazličnejših krajih naše domovine, je narisal na šolsko tablo zemljevid Jugoslavije (Saj ne bo nič hudega, če ne bo ta zemljevid čisto točen!). Začrtal je

obalo in Jadransko morje, otoke, nato Ljubljano, Bled, Maribor, kako teče Sava, vse do Beograda, potem avtomobilsko cesto Bratstva in enotnosti.

Zdaj pa: kje vse so otroci bili. Kar po vrsti naj povedo ime mesta, ki so ga v počitnicah obiskali. Do tiste točke potegne eden izmed pionirjev črto, kot da bi v vsak kraj leteli z avionom.

Potem povedo otroci, kaj vse so doživeli.

Nekdo je bil v Kostanjevici na Krki. Tam se vsako leto sestanejo kitarji iz različnih dežel. Ker je okoli Kostanjevice veliko hrastovih gozdov oblikujejo v lesu. Na travniku pri starem samostanu stoji že cela vrsta kipov, ki so jih naredili

kiparji prejšnja leta. To njihovo delo imenujejo Forma viva.

Pionir nato opisuje že druge zanimivosti, ki jih je srečal v Kostanjevici. S svojim pripovedovanjem seveda vzpodbudi svojega sošolca, da pripoveduje o svojih počitnicah:

Med počitnicami je bil v službi in si je zaslužil za knjige in zvezke.

Ena izmed deklic v razredu, pa je bila v Splitu. Opisuje pristanišče in morje. Sreča pionirko iz Zagreba. Kje je Zagreb? Kaj delajo pionirji v Zagrebu? Ali ne bi mogli s pionirji v Zagrebu navezati stike,

Nižja stopnja:

VESELA VANDROVCA

Za vesel začetek bomo malim šolarjem predstavili »Vesela vandrovec« — malce za zabavo, malce v premislek. Štorija jim hoče namreč povedati, da dandanes brez šole ne gre več, da si mora vsakdo nabrati vsaj osnovno znanje, če hoče v življenju uspevati, pa čeprav si bo še tako preprosto služil vsakdanji kruh.

Matej in Roman — prvi zalit in okrogel, zato mu pravijo Strukeljček, drugi suh in prekljast, zato je Zobotrebec — sta pobiča, ki naj bi postala letos šolarja, a jima osemletka — veliko, lepo poslopje sredi vasi — vzbujata neprijetne občutke in bi se rada šoli kakor že koli izognila.

Kot za rešilno bilko se obesita na pripoved Strukeljčkovega deda. Ded jima je namreč pripovedoval, kako v njegovih mladih letih ni bilo šole malone v vsaki vaki kakor dandanes, kako niso hodili vsi otroci v šolo in da je tudi on napravil zgolj dva razreda, ker je moral za pastirja, pa o tem, kako so v tistih časih obrtniki popotovali iz kraja v kraj za delom in zaslužkom. Prav takole »vdranje« — pa je bila tista bilka, katere sta se oprijela Strukeljček in Zobotrebec. Ko sta ju materi poslali v sosednjo vas po kruh, sta skrivoma zataknila v torbo šivanko in nit in sklenila, da odideta po svetu.

Prvo sta povprašala pri kovaču: »Mojster, ali potrebuješ pridnih rok? Rada bi se izučila za kovača.« Mojster je fantiča seveda brž spregledal, pozabaval se je z njima, potem pa ju je poučil: »Najprej osemletko,

Višja stopnja:

TVOJ ČILI POLET, MLADI KAJUH — KANJUH

Slovenska pesem ni menda nikoli v zgodovini planila tako silno in tako goče iz človeških src kakor prav v letih 1941—1945, ko se je slovenski narod prvič v zgodovini z orožjem v roki uprl za svoj obstoj. Ne samo znani pesniki; najpreprostejši ljudje so zlagali verze in iz njih črpali in delili moč za svoj boj. Pesem je postala orožje. Pesniki so postali borci.

Sto let potem ko je Prešeren zvezal v svojih pesmih ljubezen do ljubljene dekleta in ljubezen do

Srednja stopnja:

PESNIK LOJZE KRAKAR

V letošnjem šolskem letu želimo predstaviti učencem nižjih razredov osemletke nekaj naših mlajših pesnikov in pisateljev, katerih dela srečujemo v mladinskih časopisih in tudi v čitankah, pa še jih spo-

da bi si ne dopisovali samo Katja Marica (Marica je tista pionirka iz Zagreba), temveč bi si lahko izmenjavali risbe, ki bi jih risali pri sarskem krožku.

Tu je pa zdaj že začetek načrtov za novo šolsko leto. Kaj vse bodo pionirji organizirali in kaj vse si želijo poleg uspehov še doseči?

Takšen pionirski sestanek lahko pripravite v razredu pred našo oddajo ali pa se domenite zanj takoj po oddaji, dokler bo v razredu še živahno razpoloženje, kakor želimo, da bi ga med to uro ustvarili.

13. septembra ob 14.05

14. septembra ob 8.55

prijatelja, potem se podkovsko šolo, potem pa pridita spet k meni. Če bosta še pri volji, da postaneta kovača, vaju bom vesel.

Pri mehaniku sta zvedela, da brez štetja, računanja in drugega znanja mehanik ne more, zato najprej v šolo in šele potem v uk.

Tudi pri krojaču jima je spodletelo. Potem sta pa naletela na cirkus; sprejeli ju bodo za cirkuska pevca. Da bi se pri preizkušnji cirkusantu prikupila, sta zapela pesem, ki sta jo bila slišala prepevati šolarje, čeprav se je njima upirala:

Osemletka, čudna tetka, če je nimaš, si bedak... itd. prav ta pesem pa je pogodbo razdrla, cirkusant se je čutil prizadetega, bil je neznanič, ki je svoje dni zbežal iz šole, menil je, da fantiča izzivata — pa ju je naghal.

Vsa obupana se zvlečeta fanta na podstrešje neke hiše. Tu srečata dimnikarja, dobrodušnega fanta, ki jima obljubi, da ju vzame v uk; lazila bosta po dimnikih in mu prenašala lestev. Toda že ob prvi preizkušnji jima postane dimnikarjeva pot hudo utrudljiva in lestev od sile težka. Odločita se, da se bosta rajši najprej krepko oprijela šole in bosta za zdaj vsake druge sorte uk odložila.

S takim dobrim sklepom sta se fanta vrnila domov in kljub slabi vesti na glas zapela od veselja, da sta spet doma.

Oddaja je preprosta, prepletena s petjem, in ji bodo — tako vsaj upamo — zlahka sledili tudi prvošolci.

17. septembra ob 14.05

19. septembra ob 8.55

Srednja stopnja:

17. septembra ob 8.55

18. septembra ob 14.05

ne podobe. Njegove otroške pesmi lahko najdemo v Cicibanu, Pionirskem listu in zbrane v knjigi »Sonce v knjigi«. V teh pesmih je naslikal otroke in njihovo življenje in mnoge stvari, ki jih imajo otroci radi. Prav tako je v njih povedal tudi svoje otroške spomine. A to je le en del njegovih pesmi. Se zelo mlad je že doživel vojno in vse njene grozote, še posebej v nemških koncentracijskih taboriščih Dachau in Buchenwald, kar je zapustilo v njem neizbrisno podobo. Popisal jo je v svoji knjigi »Od tod so bežale še ptice«.

Leta 1962. je izšla druga njegova pesniška zbirka: Cvet pelina. Po tega Lojze Krakar mnogo prevaja, posebno iz poljščine. Pred kratkim je izšla knjiga: Poljska lirika; v njej so zbrane pesmi najrazličnejših poljskih pesnikov, ki so pisali časa med obema vojnama in še danes. To je njegovo veliko delo, saj vam je predstavil s njim življenje, čustvanje in mišljenje poljskega naroda, ki nam je sorodno in blizu.

Za svoja dela je dobil posebno v zadnjem času lepa priznanja. Levstikovo nagrado za pesmi Sonce v knjigi in nagrado Prešernovega sklada za Cvet pelina. Pesnik Lojze Krakar je bil rojen v Semiču v B. krajini leta 1924. Njegovo rojstno vas ima zelo rad in pravi, da je najlepša spomlad, ko je vsa bela od cvetočih češenj.

Njegova otroška leta so bila težka, saj je zgodaj zgubil očeta, ki je odšel za kruhom v Kanado. Tam ga

je težko delo v rudniku izčrpalo in je umrl. Tako so ostali doma sami in se trudili za vsakdanje življenje. Lojze je hodil v šolo, v počitnicah pa je delal, da si je zaslužil za knjige in zvezke. Ko je končal osnovno šolo v Semiču, je šel v gimnazijo v Novo mesto. Tja se je vozil z vlakom, kar je zahtevalo od otrok precej napora. Vsako jutro so morali zelo zgodaj na pot in pozno so se vračali. Vendar se Krakar teh svojih šolskih poti rad spominja, posebno spomladi.

Ni mu pa bilo še šestnajst let, ko je prišla vojna. Leta 1942 so njega in sošolce zaprli, pozneje po odpeljali v kaznilnico v Peruggi. Po kapitulaciji Italije leta 1943 pa so Nemci vse jetnike prevzeli in jih odpeljali v Dachau. Pozneje so pesnika Lojzeta Krakarja odpeljali še naprej, v Buchenwald, ki ga opisuje v svoji knjigi Od tod so bežale še ptice.

Leta 1945 se je po vsem prestanem trpljenju vrnil v Belo Krajino. Kmalu je bil v osvobodjeni domovini na novo zaživel in se lotil dela, ki ga je vojna prekinila. Dokončal je gimnazijo, nato pa študiral v Ljubljani slavistiko in diplomiral. Nekaj časa je bil novinar in vmes je urejal Cicibana. Več let je bil urednik pri Radioteleviziji Ljubljana. Zdaj je urednik pri Cankarjevi založbi v Ljubljani.

Našo oddajo o pesniku Lojzetu Krakarju vam je pripravila Neža Maurer, vanjo je vpletla nekaj njegovih najlepših pesmi.

20. septembra ob 14.05

21. septembra ob 8.55

Nižja stopnja:

NOVI PRIJATELJ MITJA

»Povedal sem vam zgodbo zato, ker je morebiti tudi v vaš razred prišel kak »novi«, ki si iz vsega srca želi prijateljev — pa ga je sram povedati,« tako sklene avtor svojo pripoved o novem prijatelju Mitji.

Problem »prišlekov« je pogosto pereč. Zgodi se, da jih odbije bodisi razred bodisi zaključena skupina otrok — ali na ukaz vodnika ali iz objestnosti. In »novi« si mora svoje mesto v družbi ali kupiti ali izbojevati, vsekakor pa uveljaviti (v dobrem ali slabem) ali pa ostati osamljen. In tale naša oddaja želi potrkati pri malih poslušalcih na čut tovarništva.

Mitja je vse doslej živel v mestu na veliki železniški postaji, z očetovo premostitvijo pa pride tik pred začetkom šolskega leta na vas.

Prvo poznanstvo sklene z Mojco in Tončko. Dekleti sta začudeni, saj domači dečki prezirajo dekliško družbo. Mojca se jih prav boji, ker je vlečejo za kite, če jo le morejo. Posebno grob zna biti Francek, nekakšen vodja tistih »ta mladih« fantinov.

Francek je brz nato tu. Prvo zagrozi Mojci, da ji bo porezal kite, potem se ponorčuje iz »novega«, da se poigra s puncami, nato se začne postavljati s svojo močjo, a se potuhne, ko spozna, da Mitja marsikaj ve, da je bil že po svetu, vse do Beograda, da pozna kar po imenu različne lokomotive, da ve, koliko da pokuri premoga od Ljubljane do Jesenic in podobno. Da Francek reši svoj prestiž, zvabi Mitjo iz dekliške družbe in ga povabi na svoja, fantovska pota. Mitja je srečen, ker je prepričan, da je dobil nove prijatelje.

Naslednje jutro prideta Francek in Peter znova pohj, najprej da se bodo šli ravbarje in žandarje, potem

gredo v Spodnji laz lovit veverico. Toda Mitja se ne zna igrati predlagane igre in tudi veverice ni še nikoli lovil. Francek triumfira. »Samo pred puncami se torej bahaš, da vse znaš! Kar igray se s puncami, saj imaš tako žensko igre takšno na — a! In bahal si se, da veš, kako lovijo leve in kamele — veverice pa ne znaš loviti! Bahač si! Adijol!«

Mitja odide solznih oči domov, Francek in Peter pa počeneta za plot in doženeta, da tale Mitja ni nič vreden, da ju bo pokvaril, da je lažnivec, da je vse laž, kar je pripovedoval — in kdor laže, ta krade, pa se ga bo treba zavoljo tega paziti. Domenita se, da ga ne bosta nič več pogledala, če ga bosta srečala, ga ne bosta hotela poznati, saj je vendar »novi«; in tudi Mojci in Tončki bosta prepovedala družiti se z njim.

Mitja je v svoji želji po prijateljih potlačil užaljenost. A ker ju ni bilo, spet poišče dekliško družbo. Toda Mojca in Tončka sta tokrat zadržani, končno pa mu povesta, kako jima je Francek zapretel.

V razgovoru z očetom Mitja izbruha svojo žalost: »Nazaj bi rad, na postajo, kjer bom sam! In Mitja je žensko ime! In otroci se nočejo igrati z menoj! Ali tudi tebe ljudje ne marajo? Mene otroci ne marajo? Pravijo, da nisem njihov!«

Oče razloži sinu vzrok vseh teh neveselosti, zatrdi mu pa, da se bo vse uredilo, če bo potrpeč, dokler se ne privadijo drug drugega, in da bo v šoli gotovo našel novih prijateljev.

Mitja gre strahoma prvi dan v šolo. V razredu naleti na zadržanost in odpor. Francek ga izzove celo v pričo učiteljice. A Mitja ne čaka, da ona posreduje, ampak se postavi v bran sam, pove, kar mu leži na

duši, za konec pa še to, da ne mara ostati med njimi.

Učiteljica že ve, za kaj gre, in potiplje stremuhe tako, da jih očitki res prizadenejo. In ko nazadnje še navrže: »Zdaj, ko bi se lahko Mitja pri vas marsičega še naučil, ste mu tako priskutili travnike, da hoče oditi od nas!« — sklenejo Francek

Višja stopnja:

OD SONČNE DO ATOMSKE URE

Gotovo se je tudi vam že pripetilo, da ste kdaj zamudili vlak ali avtobus, da ste nepozno prišli v šolo ali na sestanek, da ste prišli v kino ali gledališče, ko se je predstava že zdavnaj začela in ste potem morali požreti marsikatero pikro na svoj račun.

Same sitnosti in neprijetnosti se dogajajo človeku, ki ni točen, kajti treba je biti podložen velikemu vladarju, ki vlada ves svet. To njegovo vladarsko visocanstvo se imenuje Cas. Iz Amerike je prišel pregovor: Cas je denar. Ko zjutraj zazvoni ura, moramo vstati in teči v službo ali šolo. Nato domov ali v menzo na kosilo, ki ga ne smemo zamuditi, ob štirih popoldne smo zmehnjeni s prijateljem, ki nas bo čakal le pet minut... in tako naprej in tako naprej. Ves dan, celo življenje se moramo ravnati po uri.

Ura, to je straža njegovega visocanstva Časa. Toda vedno ni bilo tako. Pred več tisoč leti, za časa stare Grčije je življenje teklo veliko bolj lagodno. Takrat se ljudem ni tako zelo mudilo kot danes. Slavni grški zgodovinar Herodot, ki ga nekateri imenujejo »očeta« zgodovine,

in drugi popraviti krivico. Tako so možati, da store to takoj po pouku.

Otroški značaji v zgodbi niso orisani belo-črno, tako Francek kot Mitja sta zdaj simpatična, zdaj manj, zgodba je oblikovana preprosto, upamo, da bo tudi dobro in razumljivo podana, tako da ji lahko prisluhnejo tudi drugi razredi.

24. septembra ob 14.05

26. septembra ob 8.55

omenja, da so Grki delili dan na štiri dele. Prvi del dneva se je začel s sončnim vzhodom, končal pa, »ko se polni trznica«, to je bilo verjetno v poznih jutranjih urah. Od takrat pa do opoldne je trajala druga četrtina dneva, opoldne se je začela tretja četrtina dneva, ki je trajala do takrat, »ko se je dan bližal koncu«, takrat pa se je začela zadnja četrtina dneva, ki je trajala do sončnega zahoda. Zato so začeli uporabljati sončno uro. Najprej je bil to navpičen steber, okrog katerega so bili narisani polkrogi. Večji in manjši. Sonce se je premikalo po nebu in senca se je plazila po tleh, vrh senca se je dotaknil zdaj enega, zdaj drugega polkroga. Tako so lahko razdelili dan na krajše čase. Pozneje so sončno uro izpopolnili, kajti senca je pozimi daljša, poleti pa krajša.

In še pozneje so odkrili in odkrivali nove in nove ure, vse do atomske. Ta ura je tako natančna, da bi preteklo tristo do štiristo let, preden bi se zmotila za eno sekundo.

O tej zgodovini vam bo pripovedovala oddaja, ki jo je pripravil ing. Tomaž Kalin.

24. septembra ob 8.55

25. septembra ob 14.05

BALON IN IGLA

To pot bi se radi pogovorili z mladimi poslušalci o strogo šolski vsebini: o straneh neba. Vendar pa je to le na videz strogo šolska vsebina, kakor je skoraj vse, kar se v šoli učimo, le na videz šolsko, sicer pa je namenjeno za življenje. In prav tako nas pomenek o straneh neba že hitro popelje naprej v najbližjo domačo okolico, pozneje pa še daleč po svetu. In da bi bila takšna šolska ura zanimivejša, nam je avtor oddaje Sandi Sitar pripravil za uvod napeto mornariško zgodbo Balon in igla. V tej zgodbi nastopajo mornarji, raziskovalec Andrej in desetletni Matej in seveda še balon in igla. Z iglo je mišljena jeklena igla v kompasu, ki kaže vedno na sever, z balonom pa so odpluli na pot raziskovalci, da bi dognali, kam kaže ta igla, slediti so ji hoteli do konca. Premagovati so morali na tej poti mnogo napora, preden so prišli na cilj. A več boste zvedeli v oddaji.

To je torej privlačnejši del našega pomenka o straneh neba. Drugi del oddaje pa skuša pritegniti pozornost učencev v razredu, da bodo prisluhnili izkušnjam popotnikov: kako bi našli pravo pot, če bi se sredi neznane pokrajine zgubili. Seveda se bomo morali pomuditi pri najosnovnejšem: pri straneh neba.

Če imamo vsaj eno stran neba, lahko določimo tudi druge. Postavimo se z obrazom proti severu! Za seboj imamo jug, na svoji desnici vzhod, na levi pa zahod. Te glavne strani neba so na kompasu naznačene z mednarodnimi znaki. Nord, Süd, Ost, West. Med temi glavnimi stranmi neba leže stranske

strani, med njimi pa še medstranske strani neba. Kako pa se orientiramo brez kompasa? Ponoči poiščemo seveda s pomočjo zvezde severnice, pod katero leži severni tečaj. Severnico bomo našli, če poznamo ozvezdje Velikega ali Malega voza. Če podaljšamo os Velikega voza petkrat, bomo naleteli na svetlo zvezdo — Severnico.

Podnevi bomo strani neba določali po soncu. V zemljo zasadimo količek in označimo njegovo senco, v času, ko bo sonce jadralo proti svoji najvišji točki. Najkrajša senca nam kaže smer sever—jug.

S pomočjo ure lahko določimo strani neba ob vsakem sončnem vremenu. Sonce je ob 6. uri zjutraj točno na vzhodu, ob 12. uri na jugu in ob 18. uri na zahodu. Če postavimo uro, ob katerem koli času tako, da kaže njen mali kazalec proti soncu in prostor med številko 12 na uri in malim kazalcem razpolovimo, dobimo natančno smer jug—sever.

Strani neba lahko poiščemo tudi po luni, če vemo, ob kateri uri vzhaja in zahaja. Sever lahko določimo tudi po obliki hribov in gor. Gore so na južni strani navadno manj strme in bolj porasle. Drevesa so na severni strani bolj porasla z mahom kot na južni strani.

Naše prvo iskanje strani neba bo pa seveda v domačem kraju, kjer bomo poiskali kraj, ki bo najvišji, da se bomo lahko nanj povzpeli in se po svoji najbližji okolici razgledali. Tam si naj otroci s pozornostjo priključijo v zavest: kje sonce vzhaja in kje zahaja, kje je sever in kje je jug.

Nižja stopnja:

27. septembra ob 14.05
23. septembra ob 8.55

KAJ VSE JE PRIRODA

»Spoznavanje prirode« ima v učnem programu po pravici važno mesto, saj moramo v smislu končnega učno-vzgojnega smotra navajati že malega šolarja tudi na to, da opazuje življenje v prirodi in pojave v njej, spoznavati ga moramo s tem, kako človek prirodo izkorišča in po svoji volji spreminja, še posebej pa ga ne smemo pozabiti vzgajati v ljubitelja prirode, saj mu bo dajala vse življenje najlepše doživljanje, če jo bo znal videti in če ji bo znal prisluhniti.

V šoli najbrž ne mine dan, da ne bi dobil otrok nove predstave v zvezi s pojmom prirode. Za uvod vsem tem razrednim razgovorom bi z našo oddajo radi dali malim poslušalcem nekakšno globalno, čeprav seve bolj površno podobo prirode — nežive in žive, v katero mora seveda vključiti tudi sebe.

Avtor je vse, kar je hotel v zvezi s tem povedati, oblekel v prikupno zgodbo o mali Zvezdani, ki si neznanško želi v šolo, ki pa se boji, da bi ji karkoli v zadnjem trenutku šolska vrata pred nosom zaprlo.

Nekateri pedagogi se oddaje morebiti še spominjajo, saj smo jo pred leti že predvajali; ker se nam pa zdi primerna za uvod v šolske razgovore o prirodi, jo bomo letos ponovili.

Večer pred prvim šolskim dne-

vom mala Zvezdana ni mogla zadremati. Pa ji je mama zaspala, da bo prišel mož, zastavljal ji bo vprašanja, in če ne bo znala odgovoriti, je ne bo pustil v šolo. Zvezdana je zdaj zaspala in potlej sanjala...

Prišel je mož razkuzman in strog, ter jo odpeljal na pot. Prepoznati je morala v njem veter, potem še burjo, grom in dež, prepoznati potoček in povedati, kaj se spremeni, ko narase, kakšen posel opravlja in kam se izliva. Našteti je morala tudi nekaj rož, ki jih potoček s svojo vodo poji in zaliva. V ptičji svet jo je popeljal kos in po petju je morala ugotoviti, kdo so in kje živijo. Kuža Sultan jo je spraševal o drugih živalih, o njihovih lastnostih in posebnostih. Nazadnje pa jo je sprejel spet veter in ji povedal, da je priroda, kar jo obdaja: vetrovi, vode, živali in rastline, zrak, nebo z zvezdami in zemlja in kamenje — sploh vse, kar je v njej in nad njo, pa še očka in mamica in vsi otroci in seveda tudi ona, Zvezdana. Deklica je izpit dobro opravila, zato ji je veter obljubil, da pojde drugi dan v šolo.

Sodimo, da bo mož oddajo s pridom uporabiti — v prvih razredih kot uvod, v drugih razredih pa kot ponovitev in navezavo za nadaljnje razgovore.

1. oktobra ob 14.05
3. oktobra ob 8.55

Višja stopnja:

OB DVAJSETLETNICI KOČEVSKEGA ZBORA

Naš narodnoosvobodilni boj je mogel uspeti le zato, ker je Komunistična partija Jugoslavije sproti tolmačila našim narodom perspektivno smer razvoja in jih že med bojem usmerjala na gradnjo ljudske oblasti.

»...Jasno je, da mora zmaga nacionalne svobode biti hkrati zmaga demokratične ljudske oblasti. V naših vaških, krajevnih odborih OF

in v narodnoosvobodilnih odborih, ki jih boste kmalu volili, je izvor naše ljudske oblasti. Te organizacije so edino upravičene predstavljati slovenski narod...«

Tako je govoril tovariš Edvard Kardelj na Zboru odposlancev slovenskega naroda. In temu zboru bo ob njegovi dvajsetletnici posvečena naša oddaja.

1. oktobra ob 8.55
2. oktobra ob 14.05

Srednja stopnja:

TINKI V SPOMINSKO KNJIGO

Z velikim pričakovanjem sprejemajo naši otroci v dar spominsko knjigo. Slutijo, da bi morale biti zapisane v njej samo lepe stvari, da bi morali biti v njej živi spominčki na sošolce in prijatelje. Takšne spominske knjige so imele mame in babice tudi in takšno spominsko knjigo je zdaj dobila v dar naša deklica (dečki navadno ne hranijo spominskih knjig, radi pa s deklicam kaj napišejo ali narišejo v knjigo). Vendar pa te spominske knjige počasi izgubljajo svojo skrbno in lepo podobo zapisanih besed v »trajni« spomin. Otroci si spominske knjige izmenjavajo, a njihova podoba je vse žalostnejša, ker se nihče ne pomudi pri otroku, ko ta piše svoji sošolki nekaj v spomin. Kakor ni vseeno, kako je napisano pismo, kako je napisana domača naloga, kako je napisano vse, kar smo hoteli nekomu povedati, tako

tudi ni vseeno, kako in kaj smo komu napisali v spominsko knjigo.

Gotovo bo otrokom koristilo, če bomo posvetili eno uro pouka tudi pogovoru o tem, kako povemo nekaj iz srca svojemu najbližjemu prijatelju, prijatelju, ki ga cenimo in spoštujemo in ga imamo radi. Čim bolj ga cenimo, tem skrbnejši bo vaš zapis.

V naši oddaji smo nanizali nekaj primerov, slabih in dobrih: kakšna je spominska knjiga, čigava podoba je, komu in čemu je namenjena, koliko radosti in lepih spominov nam lahko po nekaj letih vzbudi — in predvsem: pomaga nam plemeniti prijateljske odnose med otroci.

Takšna šolska ura, v prijetnem pomenku, je lahko lep odlih in obenem spodbuda za temeljitejšo učenje v naslednjih urah pouka.

Oddajo je pripravila Neža Maurer.

8. oktobra ob 14.05
10. oktobra ob 8.55

Višja stopnja:

HENRY DUNANT

Henry Dunant je ustanovitelj Rdečega križa. Po rodu je Švicar. Kot uslužbenec švicarske kolonialne

družbe je leta 1859 po naključju začel v bitku pri Solferinu; tem je bilo nad 40 tisoč vojakov mrtvih in

ranjenih. Dunant se je zanje zavzel in ob pomanjkanju zdravnikov izposloval pri Napoleonu III, da smejo pomagati tudi zdravniki ujetniki. Na njegov predlog v knjižici »Spomini na Solferino« so leta 1863 zastopniki šestnajstih držav postavili v Ženevi temelje mednarodni dobrodelni organizaciji. Za njen simbol so izbrali zamenjane barve švicarskega grba: rdeč križ na belem polju. Da bi dobila organizacija tudi uradno priznanje, so sklicali v Ženevi konferenco diplomatov in sklenili dogovor, kako bi ranjenim vojakom zboljšali usodo. Ženevska konvencija (22. avgusta 1864) postavlja naslednje: »Vojni ranjenci in bolniki kakor tudi ambulate, bolnišnice in sanitetno osebje (službeno in prostovoljno) uživajo nevtralnost. Zgradbe, ki služijo tem namenom, so označene z zastavo Rdečega križa, isti znak nosi sanitetno osebje in ves sanitetni material. Ranjenci in bolniki so deležni nege RK ne glede na narodnost.« — Pozneje so ženevsko konvencijo še izpopolnili, danes združuje v svojem okrilju šestdeset držav in ima več kot 10 milijonov članov.

Henry Dunant je doživel nekaj let kasneje gospodarski zlom, poti-

Srednja stopnja:

8. oktobra ob 8.55
9. oktobra ob 14.05

MODRI MOŽ NAD MRZLIM KLANCEM

Oddaja je ponovitev, pred leti je bila na sporedu za nižjo stopnjo. Zgodba pripoveduje o borcu, ki bi moral kot obveščevalec opozoriti prihajajočo brigado, da jo sovražnik že čaka v zasedi. Toda ranjen je in na javko ne more več. Ko leži v gozdu tik nad nemškimi položaji, bibe v sebi hud boj — ali naj reši

sebe ali brigado. A ko zasliši harmoniko, znamenje, da se brigada bliža, sproži v svarilo brzostrelko — v pravem trenutku.

Z oddajo želi radijska šola pri-spevati svoj delež k razrednim razgovorom ob 20. obletnici Kočevskega zbora.

11. oktobra ob 14.05
12. oktobra ob 8.55

Nižja stopnja:

NOVICE IZ JESENSKE PRIRODE

V letošnji sezoni smo v program za nižjo stopnjo že enkrat vključili prirodo pisno temo. V oddaji »Kaj vse je priroda« smo dali malim poslušalcem njeno globalno, čeprav seveda dokaj površno podobo. V narčtu imamo še nekaj oddaj na temo »priroda«; tako bomo s ciklom treh oddaj male šolarje podrobneje seznanili z dogajanjem in spremembami v posameznih letnih časih. Prav gotovo so najmočnejša in najbogatejša ilustracija prirodo pisnega pouka ekskurzije, opazovalne naloge, raziskovanja in podobno in da je zgolj beseda v primerjavi z vsem tem revna. Zdi se nam pa, da z zanimivo, plastično, živo pripovedjo vendarle tudi po svoje pripomoremo, da bo začel otrok ostreje opazovati življenje okrog sebe, da bo skušal vsakemu »zakaj« sam poiskati ustrezni »zato«, da bo pa tudi spoznal, da se mu v naravi obetajo izredno lepa doživetja, zanimiva odkritja in nova spoznanja.

Avtor je pri izboru uporabil v glavnem tisto snov, ki je zbrana v knjigi »Gozdne novice«, izbral, kar se mu je zdelo stopnji primerno, in vse povezal v zanimivo, za radio primerno obliko. Pripovedovalec je novinar, ki zbira (tokrat) novice iz jesenske prirode. Sporočajo mu jih sproti po telefonu sodelavci, njihovim poročilom prisluhnejo hkrati šolarji ob šolskih sprefemnikih, da je možna pa še podrobnejša razlaga, se je prikradla v studio mala Mojca; ta je potem tisti »radovedni avditorij«, ki sproži ob posameznih poročilih razglabljanja — zakaj in čemu tako. Da bo poslušanje še pri-

vlačnejše, skuša pripovedovalec aktivizirati vse poslušalce, sprašuje jih in vzpodbuja, naj glasno odgovarjajo, zastavlja jim uganke v obliki zvočnih posnetkov, opisov in podobno.

Vse, kar poročevalci sporočajo, so sami videli in opazili. Tako opozore mlade poslušalce na zunanje spremembe v gozdu. Listje se je živo obarvalo in zdaj že odpada. V gozdu je vedno bolj tiho in vse več je praznih stanovanj, ki so bila polni zasedena malone do zadnjega kotička. Mnoge ptice so odletele, nekatere živali je moč videti samo še ob toplih dnevih. Iskali so martinčka, pa so našli v rupi vsega otrplega; prav tako slepiče; tudi žabe bi bilo moč najti otrple na dnu mlake. Zasledili so mladitve v zajčjem brlogu, in to zdaj — v oktobru. Opazovali so ježa, kako se pripravlja na zimo, polh, jazbec, lisica imajo tudi svoje navade.

Tako se niza novica za novico, sprememba za spremembo — in vsaka ima v razgovoru z Minco svoj zakaj in svoj zato. In ko povedo mladim poslušalcem za nameček še to, kako sta se škorca poslovala od gnezda, in pa — kako so opazovali boj dveh jelenov, poteče čas poročil in pripovedovalec ter Minca se poslovita do prihodnjic, se pravi, do zime.

Oddaja prinaša mnogo dopolnilnih pojmov, v prvi vrsti pa jo je moč uporabiti zato, da navajamo otroke — kako je treba prirodo opazovati in koliko lepega je moč goče v njej videti.

FILMSKA VZGOJA — ŠE VEDNO PASTOREK?

(Priobčujemo sestavek udeležence filmskega seminarja v Kamniku. Prihodnjič bomo objavili poročilo s koprškega seminarja za filmsko vzgojo ter še nekaj drugih ugotovitev, ki bodo prikazale našo filmsko vzgojo v nekoliko drugačni luči.)

Zavedati se moramo, da bomo z uvajanjem filmske vzgoje v šolo napravili mladim ljudem veliko uslugo: naučili jih bomo razlikovati dober film od slabega, znali bodo ločiti umetniški film od tistega, ki prikazuje popačeno sliko življenja.

Ob tem se seveda srečamo s številnimi problemi. Dejstvo je namreč, da je mnogo učnih ur namenjenih za najrazličnejša področja dejavnosti, ne pa tudi za filmsko vzgojo. Z mnogimi predmeti sicer širimo učencu obzorje, vendar mu ne moremo dati temeljitega znanja, tako da predstavlja pravzaprav oviro pri realizaciji učnega načrta.

Najbrž je tudi zaradi tega agitacija za filmsko vzgojo v zbornici največkrat brezuspešna. Vseeno mislim, da je pametneje, če se odredimo kakšni drugi stvari, njeno mesto pa prepustimo filmski vzgoji. Tudi učitelji ravnamo dostikrat napačno. Primerilo se je, da so peljali vse učence (od prvega do osmega razreda) gledat »Kozaro«, medtem ko so si učenci z neke druge šole prav tako skupno ogledali »Zgodovinski film« »Herkules«.

Marsikateri film, ki ga predvajajo v naših kinematografih, resda ni primeren za našo mladino, toda tisti pedagogi, ki stojijo poleg bilijeterja in pazijo, da si kdo izmed učencev ne bo ogledal filma, tako še niso opravili svoje dolžnosti. Pametneje in koristneje bo, če bodo sami skušali vplivati na repertoar.

Večkrat organizirajmo tudi skupinski ogled filma in če je le-ta primeren samo za višjo stopnjo, naj si ga ogledajo le učenci sedmih in osmih razredov — ne pa vsa šola. Ker je filmov, ki so primerni za nižjo stopnjo, premalo, si lahko pomagamo tako, da bomo tem šolarjem vrtili diafilme s pravilno vsebino.

S filmsko vzgojo na naših šolah se ukvarjajo za zdaj le posamezniki — predvsem slavisti, toreda gledat »Kozaro«, medtem ko so si učenci z neke druge šole prav tako skupno ogledali »Zgodovinski film« »Herkules«.

da ne smemo pozabiti, da je to stvar nas vseh: slavista, učitelja likovnega pouka, glasbenika, geografa ali zgodovinarja. Ker se pri tem delu pogosto srečamo tudi z nerazumevanjem staršev, je prav, če se pogovorimo z njimi na roditeljskih sestankih ali na zborih volivcev.

Zdaj, ob začetku šolskega leta, je še čas, da popravimo zamujeno in da vključimo v študijski program tudi filmsko vzgojo, saj je zanjo že precej primerne literature.

Zal je med učitelji za to vzgojo še vse premalo zanimanja, saj se je udeležilo filmskega seminarja v Kamniku le nekaj več kot polovica prijavljenih. Podobnih primerov je še nekaj. Če ne bomo sami poprijeli, bo ostalo tudi prizadevanje republiških in okrajnih forumov, ki so odgovorni za delo na tem področju, jalovo. Tega pa morda nečemo?!

Tone Partljič

Aškerc, Cankar, Čosić v Kondorju

Sedemdesetdeset in osemindesetdeset zvezek knjižnice Kondor prišata Cankarjev roman »Na klancu« ter »Izbrane pesmi« Antona Aškerc.

Aškercove pesmi je na novo izbral Avgust Pirjevec; izbor podaja prežet skozi tematiko Aškercove vezane besede — razumljivo, pretežno epiko — tako da lahko dobi bralca znakovito podoba o ustvarjalni razsežnosti, izraznosti in umetniški tehniki Aškerc: seveda se je urednik ravnal po estetskih merilih in je izbral tiste pesmi, ki so v obsežnem opusu Aškercovih pesmaric umetniško polne in ga divjajo nad ostale epike vezane besede. Sprema beseda Antona Aškerc: je sorazmerno kratka, zato pa zgostena, izklesana in vsebinsko polna. V svoji jedrnatosti interpretaciji pa daje Slodnjak slutiti nekatera spoznanja in misli, ki se morajo v detajlih razlikovati od dosežanj, ali bolje, dopolnjujejo sicer že dokaj dognane stvari o Aškercu in njegovem delu. Knjigo krasi slikovne priloge nekaterih ilustratorjev.

Cankarjev roman »Na klancu« je veliki spomenik mater, istosodni trpek spomenik siromakom na klancu. Čeprav je roman trdno zasidran v Cankarjevem času in razmerah, pa po umetniški poteci, veri v človeka daleč presega svoj čas in prostor. Sprema beseda Borisa Merharja podaja dvojce: iz niza sosrednih Cankarjevih del je Merhar prikazal pisateljevo težnjo, da bi izoblikoval lik slovenske, kmečke matere sredi »zlostnega bankrota našega ljudstva«, kar je končno uresničil v romanu »Na klancu«. Oba osnovna momenta, ki ju poznamo že v prejšnjih delih, je organsko spojil v tem romanu. Cankar podaja biografske poteze svoje matere — razumljivo dokaj svobodno — ter jih prepleta s podobno sproletariziranim klancem. V zaključnem delu spremne besede pa Merhar spregovori na kratko o kompoziciji romana in poda delno vsebinsko analizo romana.

Knjižnica Sivega kondorja pa je pripravila roman Dobrice Čosića »Daleč je sonce« v prevodu Marjana Javornika. Pravzaprav gre za ponovno izdajo dela, ki je že prevedeno in ga je še mogoče tu in tam zaslediti na knjižnem trgu. Zaradi svoje tematike in načina obdelave zavzema Čosićev roman posebno mesto med pripovedništvom na temo NOB. Čosić je med prvimi pisatelji, ki se je odmaknil od kronološkega podajanja, izognil se je shematičnosti in črno-beli tehniki. Pisatelj je z neposrednim realizmom obvladal včasih zamotano in etično »problematično« širino dogajanja in situacij, vselej ostaja prizadet, odkrit pripovednik z etiko

prekaljenega revolucionarja. Sprema beseda, ki obsega slabo stranico, pa mlademu bralcu dokaj blede, nezadovoljivo predstavi Čosića. Četudi je pisatelj mlad, je o njegovem delu in njem napisano dovolj gradiva, da bi lahko postregli mladini z nadrobnejšo in tehtnejšo spremno besedo.

Ob tem se vsiljuje neko načelno vprašanje, ki zadeva vsebino in obseg spremne besede. Izhajajoč iz dejstva, da je knjižnica Kondor namenjena predvsem mladini (šolski mladini), pričakujejo tako pedagogi kot dijaki, da bo spremna beseda ustrezala njihovi zmogljivosti in stopnji, specifični njihove razgledanosti, dojemljivosti. Zato se zdi, da je potrebna obsežnejša spremna beseda — saj se pri drugih zbirkah in prevodih tarnamo, če ni ustrezne besede o avtorju — ki naj temelji na jasnejših pedagoško-metodoloških prijemih, čeprav je osnovna estetika, oziroma literarnozgodovinska obravnava snovi. Pri dosedanjih praktično metodoloških obravnavanjih takorekoč ne pride do izraza in vendar bi s tovrstnim obravnavanjem lahko mnogo pripomogli h globljemu dojetanju vsebine, pa tudi k oblikovanju kritičnega vrednotenja in oblikovanja estetskih pogledov. Mimogrede naznaki problemi ne načenjajo še nekaterih drugih vprašanj, ki bi jih bilo vredno znova pretresti.

»NARODNI HEROJI« nova knjižna zbirka

Mariborska »Obzorja« so začela na pobudo Muzeja NOB v Mariboru izdajati zbirko »Narodni heroji«. Doslej sta izšli prvi knjižici, ostale bodo izšle v kratkem.

Milica Ostrovska: »JOZE HERMANČO«

Pred nami oživi prisrčen, dober človek, dosleden in neustrašen bojevnik za pravice malih ljudi, ki so si zaman prizadevali, da bi našli svoj prostor na soncu.

Jože Hermančič (roj. 1901) je izšel iz skromne železničarske družine. V pričetnem družinskem vzdušju je dosegel v kleno osebnost z izrazitim čutom za socialne pravice. Železničarska stavka 1920 je odločilno vplivala na njegovo nadaljnjo življenjsko pot — postal je revolucionar. Na ljubljanski univerzi je študiral metalurgijo in se dobrodu seznani z marksistično literaturo. Služboval je v raznih krajih, ves čas živahnega političnega delovanja in zato so povsod kaj kmalu zasliuli, kaj pomeni Hermančič. Leta vojne so pomenila zanj neprestano preganjanje in beg pred ovaduh, vrnitev v domače mesto (Maribor) pa smrt. Gestapovci so ga ujeli in ustrelili.

Hermančič je uspešno opravil svoje poslanstvo: svetil lik tega ideologa in bojevnika za preobrazbo družbe je vzpodbujal mladino in zrele

sodelavce, da so vztrajali na začrtani poti.

Francka Kranjec: »SLAVA KLAVORA«

Knjiga pripoveduje o bridkem življenju dvajsetletne študentke ekonomske fakultete Slave Klavore. O dekletu, ki mu nihče ni mogel odvzeti poguma in ki je s svojim mladostnim žarom in neomajno vero v zmago pravičnosti znala pritegniti svoje vrstnike iz študentskih in delavskih vrst v osvobodilno gibanje. Zaman so jo Nemci gnali iz zapora v zapor, jo mučili in hkrati obudovali. Tudi v trenutkih pred smrtjo je ostala Slave neustrašena. Pred puškami si je strgala z očel obvezo, kakor da gleda v nove zarije, v uresničeno vizijo svojega mladega življenja.

Franc Zalaznik-Leon: »DOLGA IN TEŽKA POT 1941-1945«

V svoji knjigi opisuje F. Zalaznik partizanske boje na Stajerskem, še posebno slikovito pa zagatno vzdušje v dunajski delavnici (sicer je delal kot ključavničar), razne sabotaže, ki jih je organiziral s pomočjo svojih somišljenikov, ter zbiralno akcijo za

podpiranje osvobodilnega gibanja na Stajerskem.

Malo je partizanov, ki so kot Zalaznik prehodili v štiriletnem boju toliko partizanskih terenov, sodelovali v tolikih borbah in bili priče pomembnih mejnikov osvobodilnega gibanja in oboje v borbi v severnem predelu naše domovine. Njegovo neposredno in živo pričevanje o tem viharnem in velikem obdobju je dragocen prispevek publicistiki in zgodovinski pisarstvu NOB na tem področju. V raznih zapletljajih in tveganjih položajih je ohranil priskočnost, neomajno odločnost in vedrino v odločitvah, iz katere diha pristranska iskrenost, toplina in vera v človeka, bo bralca prav gotovo pritegnila. G. H.

Razširjena dejavnost Pomurske založbe

Recenzenti, ki so doslej ocenjevali edicije Pomurske založbe so si bili edini v tem, da opravila ta založba pomembno poslanstvo, saj so nekaterje njene knjige postale dragocen pripomoček učitelstvu in šolam, pa tudi znanstvenim delavcem za spoznavanje pokrajine, njenih kulturno zgodovinskih in etnografskih znamenitosti, kakor tudi nekaterih pomembnih zgodovinskih dogajanj.

Ko je letos dobila Pomurska založba status manjšinske založbe, pa je primerno razširila založniški program tudi v madžarskem jeziku. Da ga ni razširila še bolj, je pripisati okolščini, da nima na voljo dovolj veštin prevajalcev v ta jezik. Če v prejšnjih letih ni mogla v celoti uresničiti založniškega programa v madžarsčini prav zaradi tega, ker ni bilo ustreznih prevodov. Vsekakor je teže dobiti dobre prevode v madžarsčino kot na primer prevode v španščino, angleščino ali nemščino, čeprav je madžarsčina jezik naše narodne manjšine. Tako je med drugim naloga založbe, da čimprej reši vprašanje prevajalcev v madžarsčino.

Kljub omenjenim težavam bo založba letos izdala vsaj štiri dela v madžarsčini, in sicer: Milica Kranjec »Izbrane povesti«, Franca Levstika »Martin Krpan«, eno Cankarjevo delo, Kmečki kolektar Pomurja in eventualno ponatis Prežihovih »Solci«.

Tudi ostali program Pomurske založbe dopolnjuje založniško dejavnost drugih slovenskih založb. Ves čas po osvoboditvi smo na primer zaman čakali na drugo izdajo Kardelevje knjige »Potovanje skozi čas«, ki je izšla pred tridesetimi leti v prvi izdaji pri Mladinski misli; senjal bo izdaja iz polnile Pomurske založbe. Knjiga bo izšla v zbirki poljudnoznanstvenih del. Od tistih, ki so v tej zbirki že izšle, naj omenimo le »Progressivna preusmeritev političnega gibanja med vojnama v Sloveniji in Trstu«, ki bo kmalu razprodana, ter zbornik »Prekmurjski slovenski zgodovinski letos bo poleg Kardelevje knjige izšle še naslednje: Franc Zadravec »Misko Kranjec«, Cveto Golar »Mladostna srečanja« in Božidar Borko »Na poteh življenja«.

Konec leta bo izšla verjetno še publikacija posvečena osemdesetletnici Jana Regenta, v kateri bo izvirni tisti del, ki obravnava ljudsko gibanje na Koroškem.

Med izrednimi izdajami bodo izšle: Spominska izdaja o Slavku Ostercu, ki jo je uredil Vanek Sitar, »Pripovedi o zgodovini Pomurja« kot zbirka del, nagrajenih iz Sklada Stefana Kovarja, ter Zadravski kolektar iz leta 1964. V programu je tudi delo Nikice Brunovca »Tiskarne in časopisi v Pomurju«.

Letos bodo izšla naslednja dela izvirne proze: Oskar Hudales »Med dvema svetovoma« II. del, Misko Kranjec »Rdeči gardist«, France Bevk »In sonce je obstalo« ter Ferdo Godina »Bele tulpike« (ponatis predelane romana). Za izvirno poezijo je poskrbel Jože Ternar z zbirko pesmi »Sejalec«. Iz tuje literature bo založba posredovala tale dela: Arturo D. Hernandez »Sangama, dedič Inkov«, Jokai Mor »Zlati človek«, Nigel Balchin »Sam sebi rabej«, Louis Bromfield »Mister Smith« in Drago Grah »Zlato črni dani«. Izbor umetniške proze afriških ljudstev.

Največje zanimanje je vsekakor za literarna dela priznanih domačih avtorjev, pa tudi za poljudno znanstvena dela, ki so dovolj zanimanja, saj sega po njih predvsem šolska mladina.

Čeprav je propaganda za publikacije Pomurske založbe pomanjkljiva, so si nekatera njena dela prav hitro utrla pot na slovenski knjižni trg. Naj navedemo samo primer poljudno znanstvenega zbornika »Progressivna preusmeritev političnega gibanja med vojnama v Sloveniji in Trstu«, ki so ga ljubljanske knjigarnice v nekaj mesecih prodale preko 300 izvodov. Pričakovljivo, da bodo ljubljanskemu primeru sledile tudi druge knjigarnice, saj iz programa Pomurske založbe izhajajo, da je dobro premišljeno in da v marsikateri dopolnjuje dejavnost drugih slovenskih založb.

Ivan Kreft

Vlado Porekar

Ko so po počitnicah spet začele učilnice, se Vlado Porekar ni več vrnil med tovariše in učence ljutomerske šole. Kratkotrajna in zahrbtna bolezen ga je v 67. letu nenadoma iztrgala iz naših vrst.

Pokojni Porekar ni bil le iskren tovariš, temveč tudi najbolj priljubljen učitelj. V 43. letih svojega službovanja v Vuzenici, Slovenjem Gradcu, Ormožu in v Ljutomeru je opravil pedagoško delo, prežeto z naprednimi načeli sodobnega izobraževanja in vzgajanja.

Mladega Vlada je iz šolskih klopi mariborskega učiteljskega preganila prva svetovna vojna. Po končani vojni se je uvrstil med zaslužne ljutomerske bore, ki so se borili za osvoboditev Koroške. Ko je bila na Koroškem krivično začrtana meja, je bil Vlado Porekar prvi slovenski učitelj, ki je služboval v teh krajih. Ze v stari Jugoslaviji je bil oster nasprotnik klerikalnih in šovinističnih režimov.

V času med obema vojnama je Porekar razkrinkaval narodno izdajalce — nemčurje in petokolonase. Ze prve dni okupacije so gestapovci postali pozorni nanj. Z družino so ga pregnali v Srbijo, kjer je živel v skromnih razmerah. Ves čas je bil na strani NOB, tako da se je komaj rešil justifikacije, na katero so ga obsojili mihaljlovičevci.

Iz pregnanstva se je vrnil Vlado Porekar v svoj Ljutomer poln entuziazma in volje do dela. Kot učitelj se ni zapiral med štiri stene svoje učilnice, temveč je bil tudi vsestranski javni in družbeni delavec. Vse življenje se je aktivno ukvarjal s telesno vzgojo in športom, sodeloval je v raznih drugih društvih. Z njim je Ljutomer izgubil enega najboljših občanov.

Se mnogi bi lahko napisali o tovarišu Porekarju. Za njegovo nesebično delo se mu je oddolžila domovina z mnogimi priznanji in odlikovanji — mi vsi pa, ki smo ga poznali, se ga bomo vedno spominjali z ljubeznijo in spoštovanjem. B. R.

Prve težave (Slika prikazuje razred neke osnovne šole v Maroku)

»Mar sem res tako slaba učiteljica?«

Ponoči, ko nisem mogla zaspati, sem še enkrat premislila dogodke najtežjega dne v mojem mladem življenju. In znova sem zagledala sivčeno strog obraz, sredi obraza molčeča usta, ki niso hotela izreči ene same besede tihega priznanja.

Mislil so mi plavale nazaj na učiteljske. Videla sem predsednika izpitne komisije. Slušala sem njegov glas:

»Tovarišica Breda, vi boste dobra, prizadevna učiteljica. Zelim vam srečno učiteljevanje.«

Da, bila sem srečna vse do zadnjega srečanja s tovarišem inšpektorjem. Nisem tarnala, ko sem morala dati živo pisanemu življenju v dolini slovo in iti v oddaljeno hribovsko šolo. Vzljubila sem otroke, spoznala roditelje, vzljela sem se v šolsko življenje. Nič koliko večerov, ko so druge kolegice v dolini gledale kino predstave, sem jaz sedela v svoji sobici in delala priprave. Študirala sem, kako naj naslednjega dne zaposlim otroke štirih razredov. Morda bi mnoge izmed njih klonile. Jaz pa, čeprav sem bolj rahle narave, sem še zmeraj na mestu, na svojem prvem službenem mestu, ki mi je prineslo razočaranje ob priliki zadnje inspekcije.

Plašno sem stopila naslednjega dne v zbornico dolinske šole. Tam je bilo zbranih deset, petnajst učiteljev. Tam sem zagledala obraz, ki ga ne bom nikoli pozabila. To je bil obraz včerajšnjega inšpektorja.

Posedli smo in začeli. Po uvodnih besedah vodje dolinske šole se je dvignil inšpektor in začel govoriti. Desetkrat je poudaril, kako je tudi pedagoška služba spremenila svojo klasično obliko. Dejal je, da danes ne gre več za inspekcije v pravem pomenu besede. Pedagoška služba v glavnem svetuje, pomaga, daje nasvete. In zato ne govorimo več o tako imenovanih »inšpektorjih«, temveč o svetovalcih. Ko svetovalec obišče šolo, ne sme biti preplaš — nadzornik je tu! — nasprotno, drug drugega moramo biti veseli. Potem je govoril o pomanjkljivostih na posameznih šolah. Tudi našo je omenil. V skopih besedah je povedal, da je na »neki« šoli, ki jo je včeraj obiskal, tako kritično stanje, da se o kakšnem učnem in vzgojnem uspehu sploh ne da govoriti. Treba bo podvzeti določene ukrepe in to hitro in korenito. Nič ni povedal o vsakodnevnih težavah, ki jih ima učiteljica na omenjeni šoli, za katero so vsi navzoči vedeli, da sem jaz. Ze tri leta se poznamo. Oni poznajo mene kot človeka in kot učiteljico. Poznajo moje delo in iz njihovih oči sem brala tiho tolažbo, da za dežjemo posije sonce in da je treba biti močan, če hočeš prenesti tako inspekcijsko korekturo (beri torturo!).

Nato je inšpektor, ki se je uvodoma predstavil za svetovaleca, spregovoril o novem življenju na naših šolah, ki je in mora zaveti v smislu šolske reforme in v smislu zadnjega Zakona o osnovnih šolah. Vendar se mnogi

upirajo tem novim dognanjem. Hodijo po starih, klasičnih poteh. To pa ni prav. Take ljudi bo socialistična družba počasi izločila. Smelo moramo stopati, korak za korakom po poti, ki nam jo je nakazala naša nova ustava.

»In veste, na koga moramo misliti pri vseh svojih hotenjih, pri vsem svojem delu in ustvarjanju?« je glasno stavil vprašanje inšpektor in s priprtim pogledom premeril stene od cigaretnega dima zakajene zbornice. In ko nihče ni čmrknil besede, je s kazalcem potrkal na mizo in dejal:

»Tovariši in tovarišice, misliti moramo na človeka!«

Zdaj sem začutila vsoto te besede: TEORIJA-PRAKSA! Hotela sem vstati in protestirati. Pa nisem mogla. Sedela sem na stolu brez naslonjala kot nekak neupraben stvor. Bila sem nemočna, povsem izčrpana in slabotna. Le globoko v mislih sem premišljevala in razčenjevala samo dva stavka:

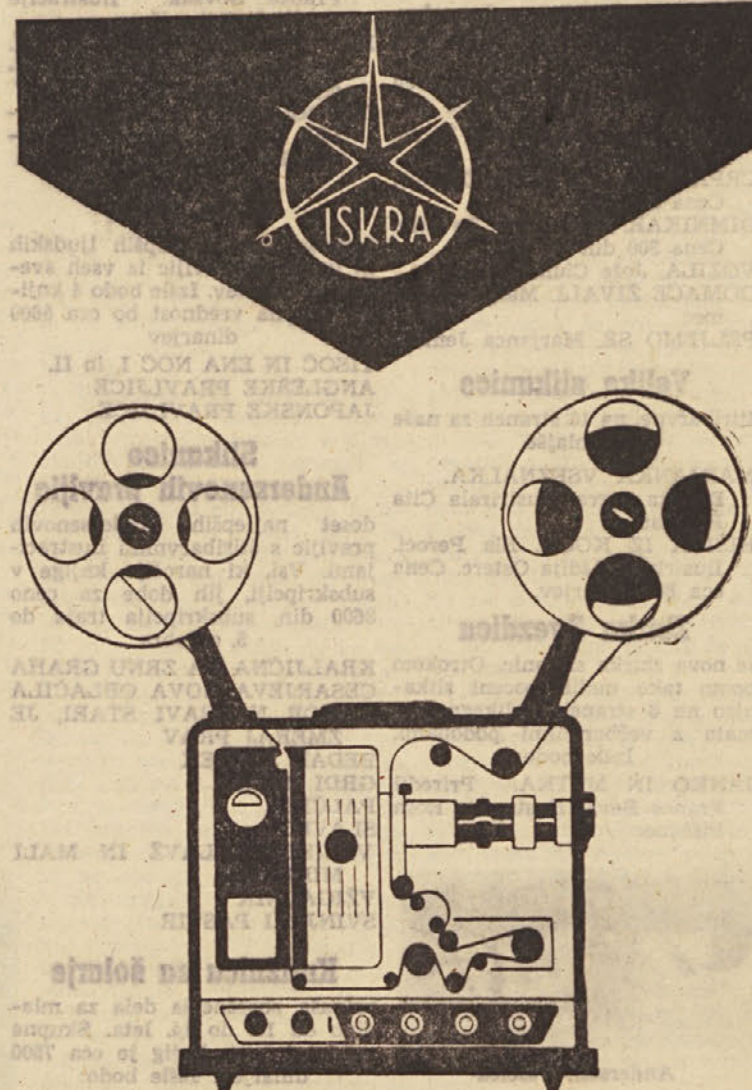
»OBISKAL ME JE PROSVETNI INŠPEKTOR!«

»OBISKAL ME JE PROSVETNI SVETOVALEC!«

In zapisala sem si prav na dno srca:

»OBISKAL ME JE INŠPEKTOR!«

Dolgo nisem mogla pozabiti inšpektorjevega obiska. Vedno mi je plaval pred očmi obraz, ki išče pri do kraja izčrpani učni možak dloko v jajcu. Potem me je doletelo prisililo v drugo razmišljanje. Spet me je pritegnilo delo v šoli in izven nje. —breda—

**Nepogrešljiv učni pripomoček za vsako šolo,
za vsako učno ustanovo predstavlja pri uporabi
modernih pedagoških metod**

ISKRA KINOPROJEKTOR K06

K06 JE OZKOTRAČNI PROJEKTOR ZA PROJICIRANJE
16 mm FILMA

NJEGOVE ODLIKE SO:

POENOSTAVljena ZUNANJA OBLIKA — PORTABEL,
MOŽNOST PROJICIRANJA FILMOV Z MAGNETSKIM
IN TONSKIM ZAPISOM, PROJEKCIJA V OBIČAJNI IN
CINEMASCOPE TEHNIKI, MOŽNOST KOMENTIRANJA
S POMOČJO GRAMOFONA, MAGNETOFONA ALI MI-
KROFONA, KER IMA KINOPROJEKTOR K06 VGRAJENE
VSE POTREBNE PRIKLJUČKE

VSE INFORMACIJE IN PRODAJA: »ISKRA« KRANJ —
PRODAJNO SERVISNA ORGANIZACIJA: LJUBLJANA,
KOTNIKOVA 6

Program založbe Mladinska knjiga

v šolskem letu 1963/64

POSEBNO PRESENEČENJE JE PRIPRAVILA
ZALOŽBA NAROČNIKOM KNJIŽNIH ZBIRK

- ČEBELICA
- SINJI GALEB
- KONDOR

VSAK REDNI NAROČNIK PREJME V DAR
KNJIGO!

Najdihojca

Kartonske slikanice malega formata, z večbarvnimi podobami. Namenjene so predvsem predšolskim otrokom. Vrednost vseh navedenih knjig je cca 1800 din: VRTNARICA. Jože Ciuha. Ze izšla. Cena: 300 din. ČRPALKAR. Jože Ciuha. Ze izšla. Cena 300 din. DIMNIKAR. Jože Ciuha. Ze izšla. Cena 300 din. VOZILA. Jože Ciuha. DOMAČE ŽIVALI. Marjanca Jemec. PELJEMO SE. Marjanca Jemec.

Velike slikanice

štiribarvne, na 16 straneh za naše najmlajše. MARJANKA VSEZNALKA. Branka Jurca. Ilustrirala Cita Potokar. HISICA IZ KOCK. Ela Peroci. Ilustrirala Lidija Osterc. Cena cca 800 dinarjev.

Zbirka Zvezdica

je nova zbirka slikanic. Otrokom bomo tako nudili poceni slikanico na 8 straneh, velikega formata z večbarvnimi podobami. Izšle bodo: JANKO IN METKA. Priredil France Bevk. Ilustracije Roža Piščanec.

Andersen: Palčica

SNEGULJČICA. J. in W. Grimm. Ilustracije Marlenka Stupica. MOJCA POKRAJČULIJA. Koroska narodna. Ilustracije Mara Kralj. VILE. Charles Perrault. Ilustracije Ančka Gošnik-Godec. Cena slikanici: 200 din.

Cicibanova knjižnica

prinaša skrbno ilustrirane klasične in sodobne tekste domačih in tujih pisateljev. Skupna vrednost cca 4000 din.

PESMI ZA OTROKE. Izbral Jan-ko Glaser. Ilustracije Stefan Planinc. (Ze izšlo.) Cena 950 dinarjev. RIBIČ LUKA IN DELFIN. Tone Seliskar. Ilustracije Janez Vidic. (Ze izšlo.) Cena 880 din. ZA LAHKO NOČ. Ela Peroci. Ilustracije Ančka Gošnik-Godec. LUNA JE NA ZEMLJO PADLA. Dušan Mevlja. Ilustracije Marjanca Jemec. »DRUGI« PRI KORZARJIH. Simon Chauffier. Ilustracije Cita Potokar. (Ze izšlo.) Cena 950 dinarjev.

Pomožno šolsko in poljudnoznanstveno čtivo

CICIBAN BERE. 1964. Cena 150 din. CICIBAN, vezani letnik 1963/64, cca 1800 din cpl. PIONIR, vezani letnik 1963/64, cca 1800 din cpl.

Knjižnica Čebelica

je najbolj razširjena knjižna zbirka za otroke do 10. leta. Izide 9 knjig. Cena: 100 din broširane, 200 dinarjev kartonirane za redne naročnike.

HUDOBNA IN PRIDNA DEKLICA. Charles Perrault. Ilustracije Ančka Gošnik-Godec. TASCICA. Zima Vrščaj. Ilustracije Jože Ciuha. MALI SAMOUK. Boris Pahor. Ilustracije Rudolf Saksida. OTROŠKE PESMICE Z NOTAMI. Zbral Janez Kuhar. Ilustracije Marlenka Stupica. TRNJULČICA. I. in W. Grimm. Ilustracije Marlenka Stupica. SRNJACEK. Danilo Lokar. Risbe. Cita Potokar.

KOŠČEK KORUZNEGA KRUHA. France Novšak. Ilustracije Vladimir Laković. NAHOD V ŽIVALSKEM VRTU. Desanka Maksimović. Ilustracije Sava Nikolić. DOPOLDANSKI IN POPOLDANSKI OTROCI. Marja Cerkovnik. Risbe Marjanca Jemec.

Zlata ptica

prinaša izbor najlepših ljudskih in umetnih pravljic iz vseh svetovnih slovstev. Izšle bodo 4 knjige, skupna vrednost bo cca 5600 dinarjev.

TISOČ IN ENA NOČ I. in II. ANGLEŠKE PRAVLJICE. JAPONSKE PRAVLJICE.

Slikanice

Andersenovih pravljic deset najlepših Andersenovih pravljic s štiribarvnimi ilustracijami. Vsi, ki naročijo knjige v subskripciji, jih dobe za ceno 3600 din, subskripcija traja do 5. oktobra.

KRALJIČNA NA ZRNU GRAHA. CESARJEVA NOVA OBLACILA. KAKOR NAPRAVI STARI, JE ZMERAJ PRAV. BEDAK JURČEK. GRDI RACEK. PALČICA. SLAVEC. VELIKI MIKLAVZ IN MALI MIKLAVZ. VZIGALNIK. SVINJSKI PASTIR.

Knjižnica za šolarje

prinaša obsežnejša dela za mladino od 10. do 14. leta. Skupna vrednost vseh knjig je cca 7500 dinarjev. Izšle bodo:

PASJE ŽIVLJENJE. Ludvik Aškenazy. Povesti. Risbe po originalu. (Ze izšlo.) RIZEJEDEC SAVI. Götz R. Richter.

»Drugi pri korzarjih« — S. M. Chauffier — Cicibanova knjižnica — že izšlo

ROLF GOZDOVNİK. Thompson. Ernest Peton. BASNI. Ivan Krylov. Ilustracije Melita Vovk. TUDI V VESOLJU ODVEČ. Milivoj Matošec. Ilustracije Stefan Planinc. PTIČKI BREZ GNEZDA. Fran Milčinski. Ilustracije Hinko Smrekar. Ponatis. ROBINZON CRUZOE. Defoe. Daniel. BOBRI. Janez Jalen.

Izbrana Seliskarjeva dela

skupna vrednost knjig je cca 2800 din. RUDI. Risbe Stane Kumar. DEKLICA Z JUNAŠKIM SRCEM. Risbe Janez Vidic. JANKO IN METKA. POSADKA BREZ LADJE.

Izbrana dela Franceta Bevka

OTROCI SAMOTE. V knjigi so naslednja dela: Lukec in njegov škorec, Grivarjevi otroci, Pastirci, Pesterna, Tonček, Peter Klaneč. Cena cca 1800 din.

Knjižnica Sinjega galeba

dobro poznana knjižna zbirka, saj jo izdaja založba že 12 let. TATIĆ. France Bevk. HCI MESTNEGA SODNIKA IN DRUGE ZGODBE. Josip Jurčič. Ilustr. Nikolaj Omerza. SADAHO HOČE ŽIVETI.

K. Bruckner. Ilustracije M. Sorger. DOGODEK V TIHI ULICI. P. Vežinov. Ilustracije M. Vovk. HIŠA OB BOLNISIČI. Valja Styblova. SERJOŽA. Vera Panova. Ilustracije Tinca Stegovec. MEHIKANEK. Jack London. ŽIVALSKO PODOBE. (Mravlje, Zabe). Fran Erjavec. ODISEJA. Homer — Sovre. Ponatis: KNJIGA O TITU. France Bevk. Cena v prednaročilu: broširane 200 din, cpl. 500 din.

Knjižnica Kondor

je znana zbirka, ki prinaša obvezno šolsko čtivo za višje razrede osemletk, vse razrede gimnazij, strokovne in njim sorodne šole — zagotavlja dragoceno dopolnitev šolskim knjigam. Cena v prednaročilu: broširane 200 din, celo platno 500 din. Izšle bodo:

1. ČRTICE. Ivan Cankar. 2. PESMI. Oton Zupančič. 3. KMETSKO SLIKE. Janko Keršnik. 4. ESEJ MED DVEMA VOJNAMA. Fran Zadravec (dvojna številka). 5. POEZIJE. Simon Gregorčič. 6. PLAŠČ IN DRUGE POVESTI. Nikolaj V. Gogolj. 7. PESMI. Kette-Murn-Cankar. 8. GOSPA MINISTRICA, POKOJNIK. B. Nušić.

Knjižnica Sivi kondor

(naročajo se lahko posamezne knjige) skupna vrednost knjig je cca 3000 din.

PESMI. A. S. Puškin (dvojezična izdaja). GILGAMES. Uredil Franček Bohanec. DVE DRAMI. Artur Miller. ANTOLOGIJA SRBSKE LIRIKE. B. Popović. ŠAKUNTALA. Kalidasa.

Zbirka Kozmos

(naročajo se lahko posamezne knjige) skupno cca 17.000 din.

SOCIOLOGIJA. A. Zun. Izbor tekstov. STROJ IN MISEL. Rovenski POMORSTVO. Milenko Šober. ZGODOVINA KRALJEVINE JUGOSLAVIJE. Metod Mikuš. GASTRONOMIJA. Kristina Matjašič. PREDHODNIKI SODOBNEGA OBLIKOVANJA. N. Peisner. KNJIGA O GOBAH. Dr. Viktor Petkovšek, cca 1500 din. SLOVENSKO SLOVSTVO DO 1848. Lino Legiša. TELESNA KULTURA IN ŠPORT. Drago Stepišnik. DRAMATSKI VADEMECUM. Vladimir Kralj. ZGODOVINA EVROPSKE IN AMERIŠKE KNJIZEVNOSTI OD RENESANSE DO DANES. Paul van Tieghen. KNJIGA O LEPEM VEDENJU. Jože Šircelj.

Levstikov hram 1963

cena za naročnike: 5500 din ppl., 6800 din cpl., 8200 din plus.

PRAVDA ZA SERZANTA GRISA. Arnold Zweig. Ze izšla. STRASTNO ŽIVLJENJE AMADEA MODIGLIANJA. André Salmon. Ze izšla. TEŽKI KORAKI. Ljubov Kabo. Prevod Vera Brnčič. BREZDOMCI. Stefan Zeromski. Prevredel Franc Jakopin. Izredna izdaja zbirke: SAMORASTNIKI. Prežihov Voranc. Cena cca 1300 din.

Školjka: Ivan Potrč — Na kmetih

Žepna knjiga Školjka

Za naročnike 10 knjig po 250 din (broš.), 480 din (krt.).

TU JE VEST PREPOVEDANA. Günther Anders-Claude Eatherly. Pisma. Prevod Ludvik Mrzel. Ze izšla. LEPA IMPERIJA. H. de Balzac. Prevredel A. Debeljak. Ze izšlo. ZAPISKI MAJORJA THOMPSONA. Pierre Daninos. Prevod Marija Kovač. Ze izšla. KRESNI PLES. Frans Emil Silanpää. Prevredla Mimi Malenšek. Ze izšla. SPOMINI NA PARTIZANSKA LETA. Zbral, pripravil in uredil Ferdo Godina. NA KMETIH. Ivan Potrč. Dve knjigi. ROZALIJA IN VRTAČNIK. Smiljan Rozman. SOVJI DAN. Leonardo Sciascia. Prevredel Ciril Zlobec. MALE KRONIKE. Maria Giacobbi. Prevredla Evelina Umek.

Zbirka Globus

zbirka potopisov, monografij, dnevnikov. Skupna cena 6000 din. OPERACIJA-1000. Cadaux, Lavigne, Matieu, Potie. Prevredla H. Kunaver. Ze izšla. KOLUMBA VESOLJA. Jurij Gagarin. Prevredel Dušan Zeljeznov. DEŽELA VZHAJAJOČEGA SONCA. Albert Sirok. OCEANIJA. Dr. Dušan Savnik.

Mladi vedež — izpopolnjen ponatis spomladi 1964 (ilustracije iz knjige)

Zbirka Priroda in ljudje

MISLEČI DVONOŽEC. Dr. Božo Šerklj. Cena cca 3000 din. SVET ZVOKA IN GLASBE. Mirolav Adlešič. Cena cca 3000 dinarjev. SVET NARAVE. Walt Disney. Cena 1500 din. VARSTVO PRED JEDRSKIM SEVANJEM. Dr. Alenka Dekleva. Cena cca 1000 din.

Priročniki

JAMARSKI PRIROČNIK. Dr. Ivan Gams. Cena cca 800 dinarjev. PRIROČNIK UNESCO — poskus in učni pripomočki za pouk naravoslovnih ved v osnovni šoli. Cena cca 1000 din. MLADI KEMIK II. Maks Prezelj. Cena cca 800 din. MLADI VEDEŽ. Izpopolnjena izdaja. Prednaročila že sprejemamo. Izide spomladi 1964. Cena cca 2500 din.

Zbirka Igra in delo

Zbirka cenjenih knjig, ki dajejo navodila učencem za najrazličnejša dela doma in pri tehničnem pouku.

MODEL P-141. Jože Prhac — cca 200 din. VESELE URE. Dr. Niko Kuret — cca 1200 din. ELEKTROMOTORČEK. Smiljan Ogorelec (ponatis) — cca 150 dinarjev. TERARIJ. Jože Belin — cca 150 dinarjev. MALA GRAFIKA. Marija Vogelink — cca 150 din.

Zbirka Sigma

Zbirka monografij s področja matematike in fizike. Knjige so namenjene dijakom višjih razredov gimnazij in strokovnih šol, študentom in profesorjem. Skupna cena cca 3000 din.

UVOD V TEORIJO INFORMACIJ. Dr. Rajko Jamnik. NUMERIČNO IZRAČUNAVANJE. ENACB. Dr. France Bohte. TEORIJA MNOŽIC. Dr. Niko Prijatelj.

Eksperimentalne omariče

Vsaka omariča cca 3500 din. KEMIJA. Joško Batestin. MIKROSKOP PIONIR. Joško Batestin.

Pomožni učbeniki

ŽIVALI NA VELIKEM POPOTOVANJU. Gerold Alschner. Prevredel Fran Onič. CLOVEK IN NARAVA. Tarman. Ilustracije Božo Kos. CLOVEK, KI JE SVET SPREMENIL, NAJBOLJŠI PRIJATELJ. V. Walther.

Slovarji

SRBOHRVASKI IN SLOVENSKI SLIKOVNI BESEDNJAK. ppl. 1300 din. Ze izšlo. ITALIJANSKI IN SLOVENSKI SLIKOVNI BESEDNJAK. ppl. 1300 din. Ze izšlo. ANGLEŠKO SLOVENSKI SLIKOVNI BESEDNJAK. ppl. 1300 din. NEMŠKO SLOVENSKI SLIKOVNI BESEDNJAK. ppl. 1300 dinarjev. FRANCOSKO SLOVENSKI SLIKOVNI BESEDNJAK. ppl. 1300 din.

Zbirka Kultura

ZGODOVINA SRCA. Richard L. Morus. Prevredel Cvetko Zagorski. Cena cca 2000 din. ANABASIS — KIROVA VZGOJA. Ksenofont. Prevredel Janez Fašalek. Cena cca 1500 din. MONOGRAFIJA FRANCETA MIHELICA. Spretna beseda France Stele. Cena cca 2500 dinarjev. ZGODOVINA GRŠKE KNJIZEVNOSTI. Cena cca 2500 din.

Karl May

3 zvezki à 200 din.

Fritz Steuben

skupna vrednost cca 3000 din. HITRA NOGA IN BELA PUŠČICA. LETEČA PUŠČICA. RDEČI VIHAR.

Zbirka Komet

skupna vrednost cca 1000 din. UNICUJOČI ZAKONI. Hubert Montellhot.

LISTI IN REVIIJE:

ciciban

V šolskem letu 1963/64 10 števk revije in knjiga BUTALCI, Frana Milčinskega za 600 dinarjev. Plačuje se lahko v 10 mesečnih obrokih.

Za vse pionirke in pionirje revijo

PIONIR

- veliko nagradno žrebanje za vse naročnike
- devet obsežnih in zanimivih števk
- tudi v novem šolskem letu 1963/64 samo 540 din
- plačljivo v 9 mesečnih obrokih

VSAK TEDEN PRIJETNA ZABAVALA za učence od 10. do 14. leta pri prebiranju lista

pionirski list

36 ŠTEVILK V NOvem ŠOLSKEM LETU ZA ISTO CENO KOT LANI ● 25 DIN (ZA IZVOD)

VSako SOBOTO

- 24 bogato ilustriranih strani
- prijetno nedeljsko branje
- humoreske
- uganke
- reportaže
- odgovori na vprašanja bralcev
- rubrika »Halo 08«
- Se vedno 30 din za izvod

